

Motion till riksdagen 2007/08:Fi11

av **Mona Sahlin m.fl. (s)**
med anledning av prop. 2007/08:100

2008 års ekonomiska vårproposition

Sammanfattning

Den borgerliga regeringen hade fantastiska förutsättningar när de tillträdde hösten 2006. Under 2006 och 2007 fick Sverige 200 000 fler jobb, arbetslösheten minskade med 70 000 och ekonomin växte med sju procent.

Tyvärr använde inte regeringen detta goda läge till att investera i det som bygger Sverige starkt – i utbildning, forskning och välfärd. I stället spred den borgerliga regeringen ut stora skattesänkningar och införde nya bidrag. Avskaffad förmögenhetsskatt var viktigare än investeringar i förskolan. Vårdnadsbidraget prioriterades framför investeringar i skolan. Sänkt fastighetsskatt och avdrag för hushållsnära tjänster gick före investeringar i högskola och forskning.

I sin iver att försämma för arbetslösa har arbetslöshetsförsäkringen urholkats. Nästan en halv miljon saknar nu skydd när konjunkturen vänder nedåt. Sjukskrivna har fått sämre trygghet samtidigt som regeringen har skurit ned på rehabilitering för att få tillbaka sjukskrivna i jobb. Och pensionärerna talar regeringen inte ens om.

Den här politiken är orättvis, och därmed inte heller lösningen på Sveriges problem.

Nu börjar vi se konsekvenserna:

- ? Svenskt Näringsliv rapporterar om 90 000 misslyckade rekryteringsförsök under andra halvåret 2007. Trots att många företag och organisationer har velat anställa har de inte lyckats, eftersom regeringen har skurit ned på vuxenutbildning, högskola och bristutbildning.
- ? Trots den rekordhöga sysselsättningsökningen har långtidsarbetslösheten bitit sig fast – inte minst bland ungdomar.
- ? Trots den starka konjunkturen har socialbidragen ökat i hälften av landets kommuner. Högkonjunkturen verkar ha passerat dem som står längst ifrån arbetsmarknaden helt obemärkt. Klyftorna ökar.

Konjunkturen har vänt. USA befinner sig enligt många ekonomiska bedömare i recession. I Sverige är hushållen och företagen betydligt mindre optimistiska

Fel! Okänt namn på

om framtiden. Jobbtillväxten tvärnitar och regeringen förutspår i vårpropositionen ökad arbetslöshet och underskott i kommunsektorn redan nästa år. Men samtidigt som arbetslösheten är på väg upp så finns det fortfarande många företag inom flera branscher som inte hittar rätt kompetens. Ekonomin är tudelad.

Trots detta ekonomiska läge föreslår regeringen i vårpropositionen inga konkreta åtgärder för att möta situationen. Tvärtom är regeringens vårbudget kliniskt ren från investeringar i jobb och välfärd. Återigen försitter den borgerliga regeringen chansen att rusta Sverige. 2008 riskerar att bli ett förlorat år.

Vi socialdemokrater vill i stället agera snabbt. Det behövs konkreta investeringar för att möta företagens kompetensbehov, lösa långtidsarbetslösheten – inte minst bland ungdomar – och investera i framtidens jobb.

Eftersom detta arbete behöver dras i gång omedelbart lämnar vi förslag om att inrätta en **kompetenskommission** som får i uppdrag att **snabbt** analysera näringslivets och den offentliga sektorns behov av arbetskraft och med ett eget mandat att direkt köpa in nya utbildningsplatser för att lösa företagens behov av arbetskraft.

I dagens arbetsliv är kraven på kompetens höga, och de förändras. Det finns de som menar att satsningar på kompetensutveckling inte är en metod för att skapa fler jobb. Men det bygger på en bristande förståelse av hur dagens arbetsmarknad fungerar. Företag vill anställa och arbetssökande vill jobba – men de har ofta inte rätt kompetens för att få de lediga jobben. Bristen på arbetskraft i många branscher vittnar om att Kompetenskommissionen är precis vad som behövs i det här ekonomiska läget.

I denna motion föreslås följande:

Investera i fler jobb

För att öka sysselsättningen, bekämpa arbetslösheten och möta arbetskraftsbristen föreslår vi:

- ? En **kompetenskommission** med 1 miljard kronor att använda mot arbetskraftsbristen, exempelvis genom att köpa in följande utbildningsplatser:
 - ? 4 500 platser i yrkesvux
 - ? 4 500 platser i kvalificerad yrkesutbildning
 - ? 1 000 platser för uppdragsutbildningar på högskolan
- ? Ett **investeringsprogram** för **fler och växande företag** med bl.a.:
 - ? Småföretagarstipendium
 - ? Program för besöksnäringen och upplevelseindustrin
 - ? Småföretagarsatsning
- ? 3 000 utbildningsplatser inom **bristutbildningen**
- ? Ett jobbprogram **för unga**
 - ? Avstampsutbildningar
 - ? Sommarjobb

Fel! Okänt namn på

- ? Förstajobbet
- ? Introjobb

Fel! Okänt namn på

- ? Ett fempunktsprogram för **snabb introduktion av nyanlända** med bl.a.:
 - ? Nationell validering av utländska examina och yrkeskunskaper

- ? 1 miljard kronor till ett nytt forskningsprogram: ”**Konkurrenskraft Sverige**”

För att kunna komma i gång med viktiga investeringar redan nu föreslår vi följande i tilläggsbudgeten (se tabell nedan). På så sätt kan insatserna komma i gång redan från den 1 juli 2008.

(mkr)	TB2008
Kompetenskommission – 7 000 utbildningsplatser	380
Fler och växande företag	210
Jobb åt unga	300
Bristutbildning – 3 000 utbildningsplatser	250
Fler jobb åt nyanlända flyktingar	60
Ökad konkurrens	10
Total satsning 2008	1 210

Investera i välfärden

För att stärka välfärden föreslår vi:

- ? Ett **kvalitetsprogram** för förskolan med bl.a.:
 - ? Mer personal i förskolan
 - ? Allmän förskola för 3-åringar, tre timmar om dagen
 - ? Förstärkning av förskolans kunskapsuppdrag
- ? En mer **kunskapsinriktad skola** med bl.a.:
 - ? Högre kvalitetskrav i skolan
 - ? Bättre nationella jämförelser mellan skolor
 - ? Förbättra dimensioneringen av skolan
- ? **Kvalitetsåtgärder i sjukvården**, med bl.a.:
 - ? Nationellt certifieringssystem för vårdgivare inom hälso- och sjukvården
 - ? Kvalitetsregister och öppna jämförelser
 - ? Bättre användning av de bästa metoder inom vården
- ? **Investeringar i psykiatrin**, med bl.a.:
 - ? 200 nya slutenvårdsplatser och nya sviktplatser
 - ? 1 000 jobb till personer med psykiska funktionshinder
 - ? Stärkt skolhälsovård

Vår prioritering är tydlig: Jobben och välfärden går före skattesänkningar. Sverige tjänar på rättvisa.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning.....	4
Förslag till riksdagsbeslut	5
1 En tudelad ekonomi.....	6
1.1 Svensk ekonomi står på en fast grund	6
1.2 Internationell ekonomi – amerikanska bolånekrisen sprider sig.....	8
1.3 Sverige – en tudelad ekonomi	10
2 Investera i fler jobb	18
2.1 Kompetenskommission med 1 miljard mot arbetskraftsbrist	19
2.2 Investera i bristutbildning – 3 000 fler platser.....	23
2.3 Investera i fler och växande företag	24
2.4 Konkurrenskraft Sverige – forskning för näringslivet.....	30
2.5 Investera i jobb åt unga	31
2.6 Investera i jobb åt nyanlända.....	33
2.7 Öka konkurrensen	34
3 Investera i välfärden	36
3.1 Regeringens politik har lett till ökade orättvisor	38
3.2 Svensk förskola ett föredöme	40
3.3 Investera i en bättre skola.....	44
3.4 Investera i en bättre sjukvård.....	48
3.5 Investera i stöd till psykiskt sjuka	50
3.6 Investera i erfarenhet	52
3.7 Bekämpa skattefusk.....	53
4 Tabellbilaga – tilläggsbudget för 2008.....	55

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen godkänner det förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som föreslås i denna motion.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att kvalitetssäkra förskolans verksamhet.
3. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i riksdagsordningen vad avser tilläggsbestämmelse 4.6.15.¹
4. Riksdagen avslår regeringens föreslagna ändringar av ändamål och verksamheter som ska innefattas i utgiftsområde 13 Arbetsmarknad respektive utgiftsområde 14 Arbetsliv (avsnitt 13.1.4 i propositionen).¹
5. Riksdagen avslår regeringens föreslagna ändringar av ändamål och verksamheter som ska innefattas i utgiftsområde 13 Arbetsmarknad respektive utgiftsområde 8 Migration (avsnitt 13.1.3 i propositionen).¹
6. Riksdagen beslutar att de ändamål och verksamheter som finansieras med det under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn uppförda anslaget 21:8 Bostadsbidrag flyttas till utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik.¹

¹ Yrkandena 3–6 hänvisade till KU.

1 En tudelad ekonomi

Svensk ekonomi uppvisar två motstridiga tendenser. Å ena sidan syns tecknen på avmattning. Enligt regeringens prognoser i vårpropositionen stagnerar sysselsättningsökningen och arbetslösheten ökar redan nästa år. Investerings-tillväxten minskar med 75 % på två år. Å andra sidan kvarstår tecknen på överhettning. Inflationen är den högsta sedan början av 1990-talet. I ett flertal sektorer är det brist på arbetskraft. Bristen på yrkesarbetare i tillverkningsin-dustrin har inte varit så stor som nu under de senaste 18 åren.

En viktig orsak till avmattningen är den amerikanska bolånekrisen och dess följd effekter. USA:s ekonomi tappar fart, vilket har återverkningar på resten av världsekonomin. Aktörer utanför USA har placerat i amerikanska tillgångar, med betydande kreditförluster som följd. Oron på finansmark-naderna leder också till kredittätstramningar. Det blir dyrare och svårare att låna, vilket hämmar investeringarna. Den internationella avmattningen slår direkt mot svensk varuexport. Samtidigt har även svenska banker börjat redo-visa kreditförluster.

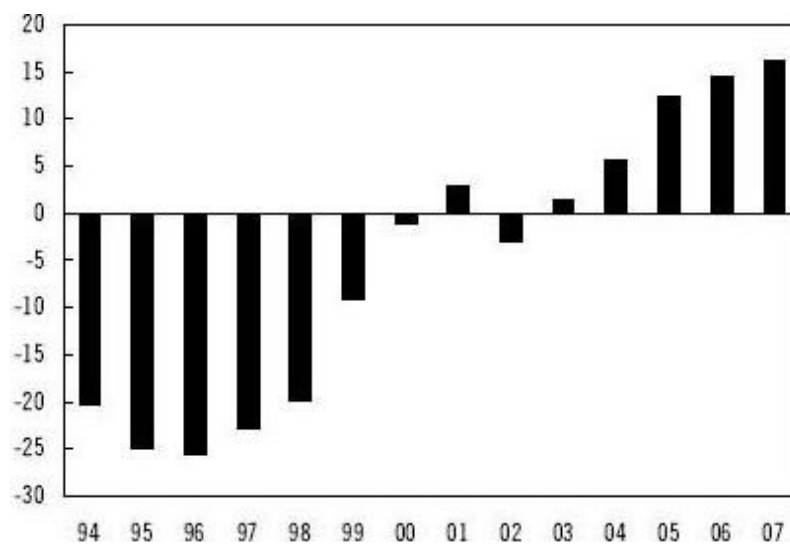
Sverige påverkas av den internationella krisen. Svensk ekonomi står emel-lertid på en fast grund sedan budgetsaneringen i mitten av 1990-talet. Därför påverkas Sverige i mindre utsträckning än många andra länder. Men utveckl-ingen är ändå oroväckande. Alldeles för många står trots högkonjunkturen fortfarande utan arbete, och nu riskerar arbetslösheten att öka.

1.1 Svensk ekonomi står på en fast grund

Efter krisen i början av 1990-talet – då arbetslösheten, statsskulden och rän-torna flerfaldigades på några få år – genomfördes ett omfattande sanerings-program. Det var nödvändigt för att få Sverige på rätt köl igen. Sverige har sedan dess haft sunda offentliga finanser, och ekonomin har utvecklats starkt. Den offentliga nettoskulden var exempelvis som mest uppe i 25 % av BNP, för att nu ha vänts till ett betydande överskott.

Fel! Okänt namn på

Diagram 1.1. Den offentliga sektorns nettoförmögenhet, procent av BNP

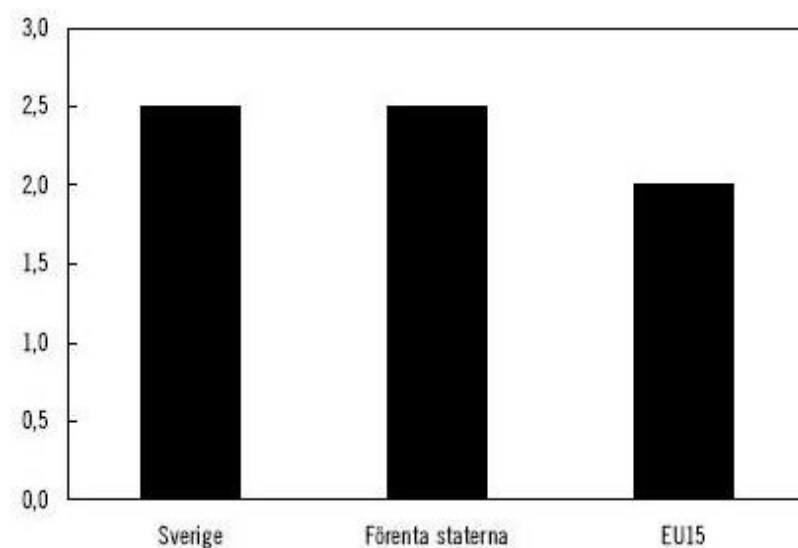
Källa: 2006 års ekonomiska vårproposition.

För att statsfinanserna inte återigen ska försvagas infördes under slutet av 1990-talet ett nytt budgetpolitiskt ramverk, med utgiftstak och överskottsmål.

De sunda offentliga finanserna har varit en viktig grund för ekonomins utveckling.

Tillväxten var högre än genomsnittet i såväl EU som OECD mellan 1995 och 2005. Sveriges reala bruttonationalinkomst (real BNI) per capita ökade mer än genomsnittet i EU15 och i samma takt som i USA.

Diagram 1.2. Real BNI per capita 1995–2004, genomsnittlig årlig förändring i procent

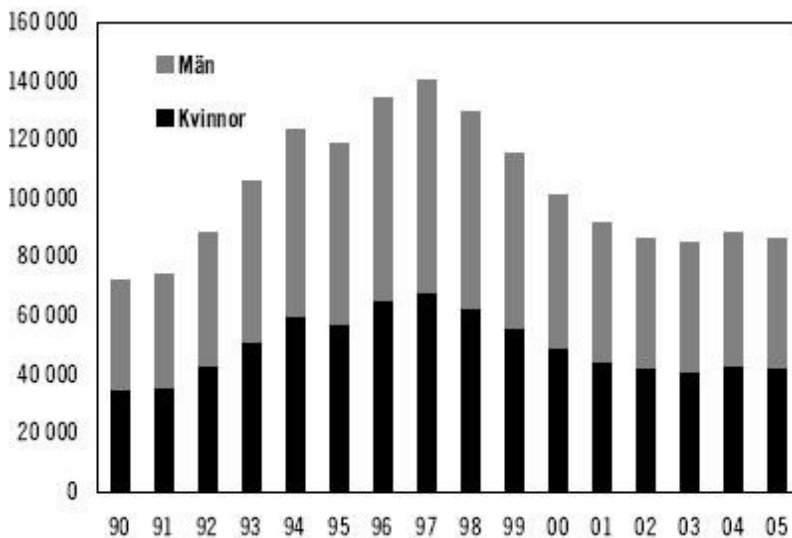
Källa: 2006 års ekonomiska vårproposition.

Samtidigt ökade reallönerna kraftigt. Mellan 1996 och 2005 hade Sverige en reallöneutveckling på i genomsnitt 3 % per år. Inte sedan 1960-talet har reallönerna utvecklats lika starkt under en så lång tid. Samtidigt fick också många hushåll ökad köpkraft när räntorna föll. Månadskostnaden för ett bostadslån på en miljon kronor föll från 9 800 kr 1994 till 3 400 kr 2005 (exklusive ränteavdrag).

Under 1990-talets första år hade sysselsättningen sjunkit med nästan en halv miljon personer. Arbetslösheten låg kvar på höga nivåer under inledningen av budgetsaneringen, men vid årsskiftet 2006/07 hade sysselsättningen stigit med över 400 000 personer.

En betydelsefull konsekvens av att fler fick jobb var att färre behövde socialbidrag för sin försörjning. Antal personer i behov av socialbidrag minskade därmed kraftigt från toppåren i mitten av 1990-talet.

Diagram 1.3. Antalet personer i behov av socialbidrag, helårsekvivalenter

Källa: 2006 års ekonomiska vårproposition.

1.2 Internationell ekonomi – amerikanska bolånekrisen sprider sig

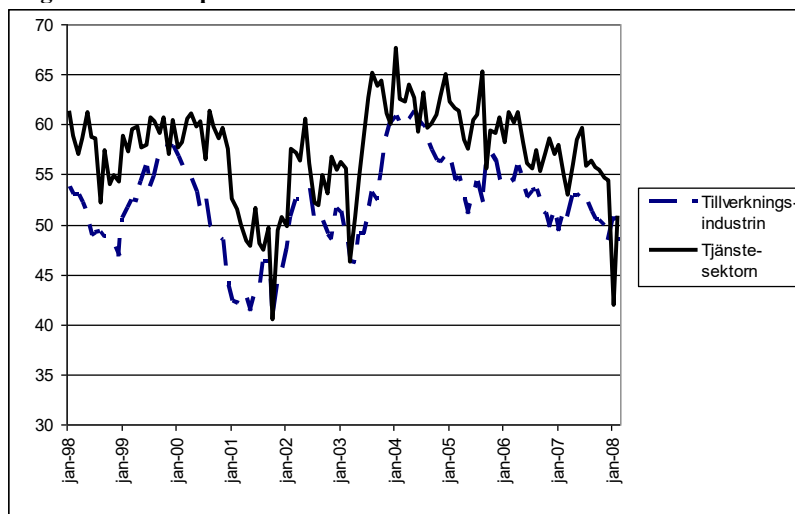
Världsekonomin växer långsammare. Vi har ännu inte sett den totala omfattningen av den amerikanska bolånekrisen, men Internationella valutafonden (IMF) spådde nyligen att kreditförlusterna kommer att uppgå till ett tusen miljarder dollar.

I USA har den finansiella krisen haft påtagliga reala återverkningar. Efterfrågan på bostadsmarknaden har gått ned. Ett stort utbud av osålda hus leder till att huspriserna fortsätter att falla, vilket ytterligare bidrar till att minska hushållens konsumtion. Även näringslivets investeringar i maskiner och anläggningar faller. USA:s ekonomi befinner sig i recession.

Fel! Okänt namn på

Den svaga utvecklingen får effekt på framtidstron. Inköpschefsindex, en god konjunkturindikator, uppvisar en sjunkande trend.

Diagram 1.4. Inköpschefsindex i USA

Källa: Konjunkturinstitutet, Konjunkturläget, mars 2008.

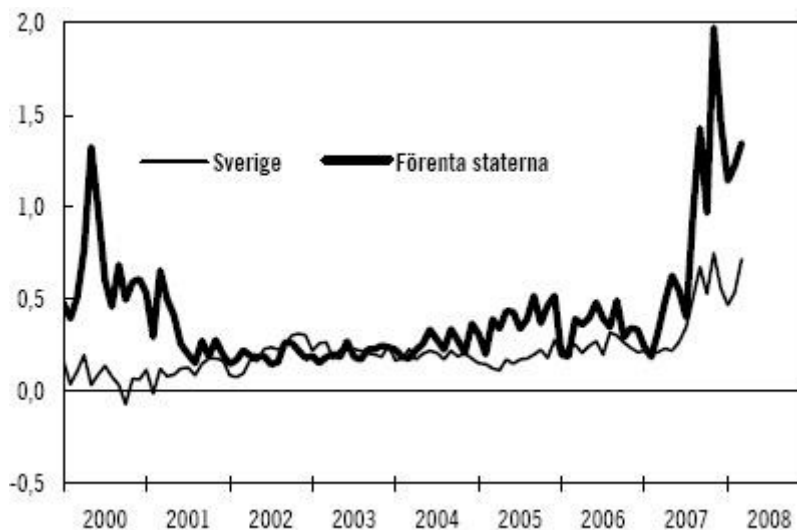
Den finansiella krisen påverkar även Europa. Visserligen har utlåningen inom det mindre kreditvärdiga marknadssegmentet – på engelska sub-prime – inte varit lika omfattande här, men eftersom europeiska institutioner placerar i amerikanska tillgångar har flera europeiska banker redan redovisat betydande kreditförluster.

Dessutom har den ökade osäkerheten på de finansiella marknaderna lett till globalt högre riskpremier och fallande börskurser. Skillnaden i räntenivån mellan lån hos centralbankerna och lån hos andra banker har ökat. Det är en direkt indikation på ökad osäkerhet och minskad tilltro till finansiella institutioner.

Som en konsekvens av den globala oron är såväl europeiska hushåll som företag mindre optimistiska om framtiden, vilket riskerar att dämpa konsumtionen. Dessutom påverkar de högre riskpremierna näringslivets investeringar. I vårpropositionen redovisas att investeringstillväxten väntas falla kraftigt.

Skulle den pågående finanskrisen bli utdragen får den ytterligare påverkan på den reala ekonomin.

Diagram 1.5. Skillnaden mellan internbanksränta och statskuldsväxel

Källa: 2008 års ekonomiska vårproposition.

Men det är inte bara utvecklingen i industriländerna som påverkas. Vi ser nu också tecken på avmattning – om än från höga nivåer – när det gäller den ekonomiska utvecklingen i Kina, Indien och andra tillväxtekonomier. Efterfrågan från övriga världen på tillväxtländernas export mattas av då konjunkturen försämras i USA och Europa. Men finanskrisen innebär också att tillväxtekonomiernas tillgång till kapital försämras – vilket inverkar negativt på tillväxten.

1.3 Sverige – en tudelad ekonomi

I Sverige syns redan tecknen på en avmattning. Enligt regeringens prognoser är de goda åren – 2006 och 2007 – slut. Utvecklingen blir stillsammare.

Exporttillväxten dämpades redan i fjol. I år har kombinationen av högre räntor, fallande börskurser, stigande inflation och en avmattning på bostadsmarknaden dämpat både hushållens och företagens optimism – vilket påverkar såväl konsumtion som investeringar.

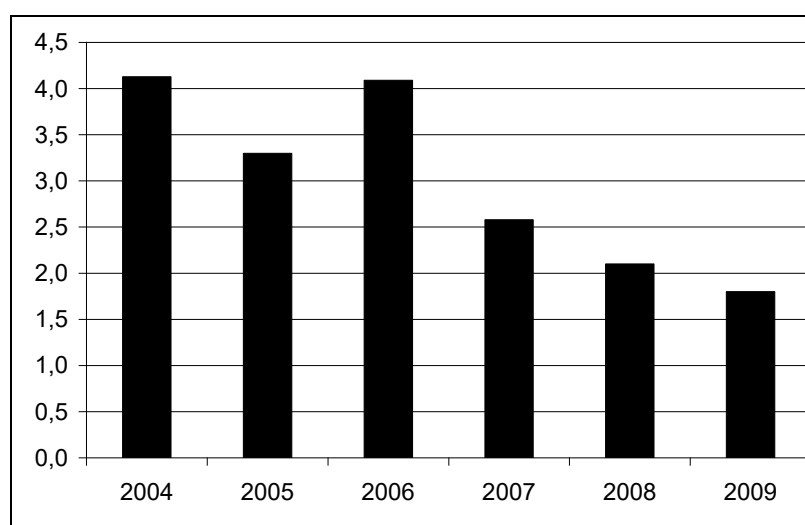
Även om svensk ekonomi är relativt stark, efter ett gott decennium, krävs åtgärder för att svensk ekonomi ska utvecklas positivt framgent. Kombinationen av en begynnande avmattning och företag som har svårt att hitta kvalificerad arbetskraft måste hanteras. Det föreligger ett behov av riktade insatser för att reducera arbetskraftsbrist inom de sektorer där brist råder. Fördjupade insatser inom yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning skulle motverka den brist som uppstått – och vi föreslår därför sådana åtgärder i kapitel 2.

Fel! Okänt namn på

Avmattningen har inletts

Svensk ekonomi har nu gått in i en tydlig avmattningsfas. BNP-tillväxten är väsentligt lägre än den var 2004 till 2006.

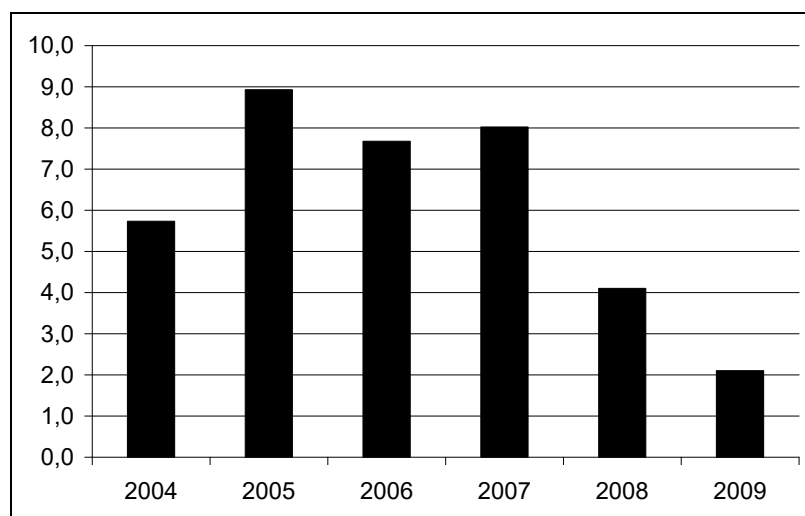
Diagram 1.6. BNP-tillväxt

Källor: Statistiska centralbyrån, nationalräkenskaperna, och 2008 års ekonomiska vårproposition (prognos).

En viktig orsak till den dämpade tillväxten 2007 var en försvagad efterfrågan på svenska varor i utlandet. Den svaga utvecklingen under 2008 och 2009 beror enligt regeringens prognoser också på att investeringstillväxten minskar kraftigt. Tillväxten i investeringar är under dessa år väsentligt lägre än tidigare.

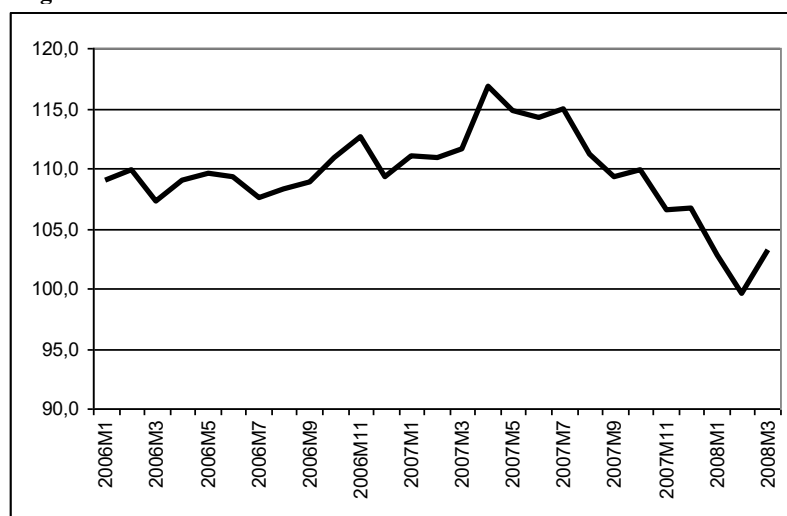
Diagram 1.7. Fasta bruttoinvesteringar (procentuell volymförändring)

Källor: Statistiska centralbyrån, nationalräkenskaperna, och 2008 års ekonomiska vårproposition (prognos).

Den låga investeringstillväxten är ett tecken på en svag framtidstro. Konjunkturinstitutets barometerindikator som bygger på enkäter bland hushåll och företag visar också att optimismen sjunkit betänkligt det senaste året. Den finansiella krisen, den dystrare arbetsmarknaden och utvecklingen av svensk ekonomi som helhet är viktiga förklaringar till detta.

Diagram 1.8. Barometerindikatorn

Källa: Konjunkturinstitutet.

Svenska banker har hittills förefallit relativt opåverkade av den internationella kreditkrisen. Nu börjar emellertid allt fler problem att uppdagas. SEB skrev i fjol ned värdet på sina obligationsportföljer med 2,5 miljarder kronor. Handelsbanken har redan tagit en förlust på 946 miljoner kronor på bl.a. amerikanska kreditobligationer. Även Nordea och Swedbank väntas göra direkta förluster på kreditkrisen.

Det är inte bara banker som påverkas. Kreditkrisen leder också till att det blir svårare för andra företag och privatpersoner att ta lån. Detta dämpar investerings- och konsumtionstillväxten ytterligare.

Kommunernas ekonomi försämras – verksamheten hotas

Avmattningen förefaller – enligt regeringens prognos – inte att leda till några större problem för de offentliga finanserna som helhet. Statens finanser är alltjämt starka och statsskulden förväntas falla de närmaste åren. Vi föreslog i höstens budgetmotion ett utgiftstak för 2008 på 982 miljarder kronor. Vi kommer att återkomma i höstens budgetmotion med förslag till utgiftstak för kommande år.

Kommunernas ekonomi utvecklar sig emellertid betydligt sämre. Perioden av god ekonomisk utveckling i kommunsektorn tycks förbi. År 2009 och 2010 kommer kommunsektorn att visa underskott.

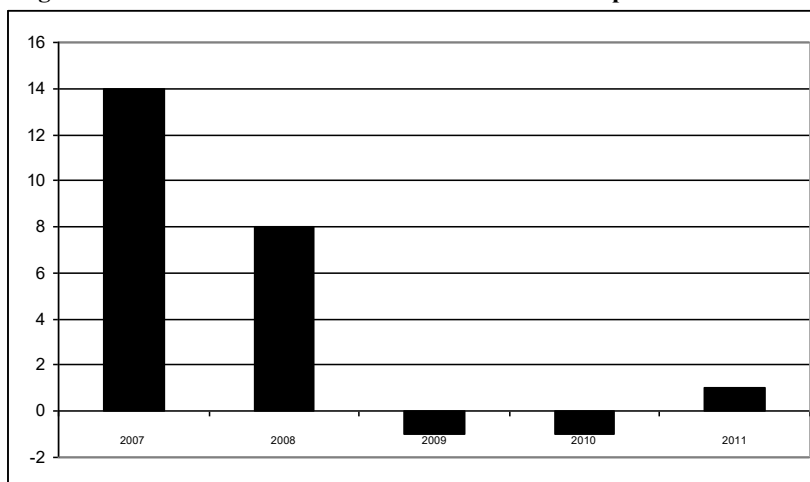
I år försvagas sysselsättningstillväxten i hela ekonomin. Därmed urholkas kommunernas skatteunderlag. Samtidigt innebär högre löner inom kommun-

Fel! Okänt namn på

sektorn ett större kostnadstryck. Sammantaget innebär detta att den kommunala konsumtionen ökar snabbare än de kommunala inkomsterna. Under kort tid försämras kommunernas resultat.

Nästa år avtar inkomstillväxten hos kommunerna. Det kommunala skatteunderlaget ökar långsammare än i år. Trots en återhållsam ökning av den kommunala konsumtionen – skolan, vården och omsorgen – försvagas kommunernas finansiella sparande och resultat.

Diagram 1.9. Kommunernas resultat före extraordinära poster

Källa: 2008 års ekonomiska vårproposition.

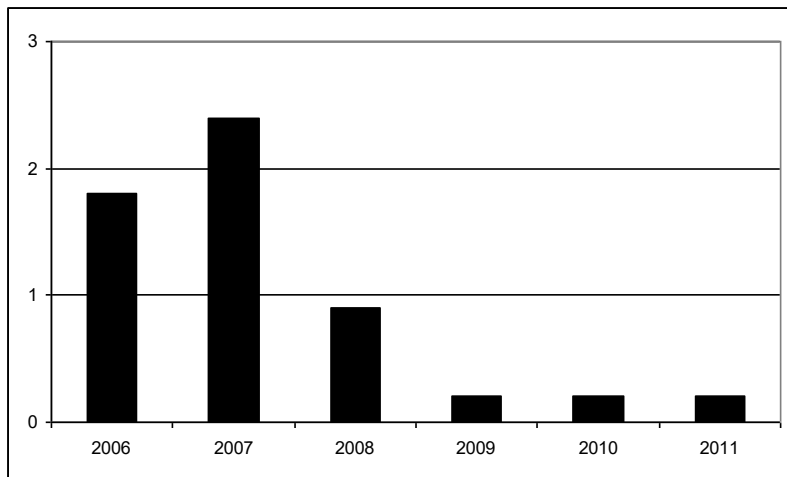
Kommunerna har i genomsnitt sänkt skatten med 11 öre, vilket har reducerat skatteinkomsterna och bidragit till att försämra det kommunala finansiella sparandet. Regeringen konstaterar att den förda politiken ställer ökade krav på ”effektiviseringar” inom den kommunala verksamheten. Detta kommer att få konsekvenser för välfärdens kvalitet och tillgänglighet.

En tudelad arbetsmarknad

Sysselsättningstillväxten växlade ned påtagligt under det fjärde kvartalet 2007. Arbetsförmedlingen menar att arbetslösheten kommer att börja öka igen – redan inom några månader. Riksbanken spår minskad sysselsättning nästa år.

Regeringens bedömning är att sysselsättningen kommer att öka med mindre än 10 000 arbeten per år de kommande tre åren. Det är en försumbar ökning i förhållande till utvecklingen under de två senaste åren.

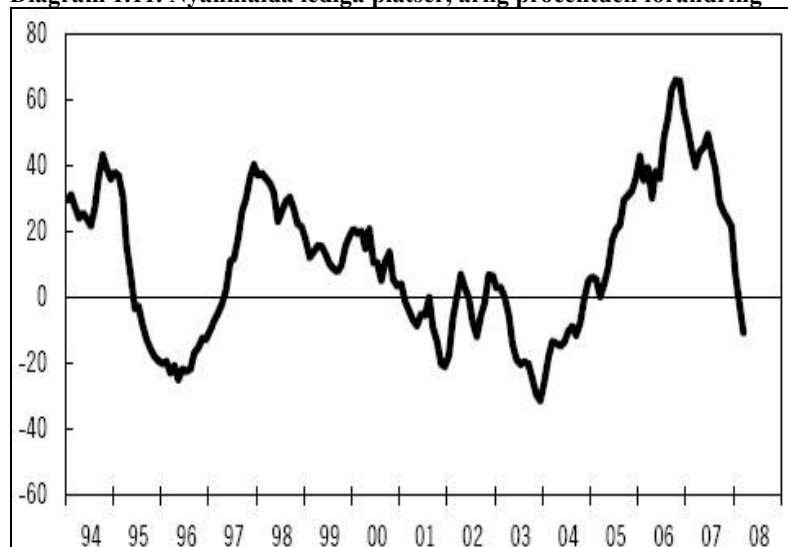
Diagram 1.10. Sysselsättning, procentuell förändring

Källor: 2008 års ekonomiska vårproposition, budgetpropositionen för 2008.

Den svaga utvecklingen på arbetsmarknaden syns på flera sätt. De senaste veckorna har flera företag, som Flextronics i Östersund, Uttern i Skellefteå och Ericsson varslat personal. En färsk undersökning från Swedbank och Företagarna bland 4 000 småföretag visar att framtidsförväntningarna sjunkit sedan slutet av förra året. Framför allt spås omsättningen och orderingången minska. Vid landets arbetsförmedlingar har antalet nyanmälda lediga platser börjat sjunka efter flera goda år. Samtidigt som varslen ökar och tillgången på lediga platser minskar har närmare en halv miljon personer lämnat arbetslöshetsförsäkringen. De står utan trygghet när ekonomin mattas av. Lägre avgifter och högre ersättningsnivåer är nödvändiga för att få människor att återigen gå med i a-kassan.

Diagram 1.11. Nyanmälda lediga platser, årlig procentuell förändring

Källa: 2008 års ekonomiska vårproposition.

Fel! Okänt namn på

Regeringen har i budgetpropositionen för 2008 redovisat att dess politik ska leda till 180 000 nya jobb – och finansministern har sagt att dessa effekter ska börja märkas efter ett par år. Men dessa nya jobb känns tämligen avlägsna. Nu när effekten av regeringens politik skulle komma faller jobbtillväxten.

Samtidigt visar det sig att det som har varit regeringens flaggskepp i jobbpolitiken – nystartsjobben – är ett misslyckande. Enligt arbetsförmedlingen får endast en av tio stanna hos arbetsgivaren när nystartsjobbet är slut. Enligt regeringens egna analyser är undanträngningseffekterna av nystartsjobben 70 %. Det innebär att den absoluta merparten av dem som har fått ett nystartsjobb skulle ha fått jobb ändå – utan subvention.

Regeringen hänvisar också till jobbskatteavdraget och försämringar av arbetslöshetsförsäkringen när de redogör för sin jobbpolitik. Riksrevisionen riktar dock allvarlig kritik mot regeringens sätt att redovisa underlaget för dessa beräkningar.

Tabell 1.1. Antal långtidsarbetslösa

	06-okt	08-mar
Ungdomar	1 662	5 963
18–24 kvinnor	633	2 402
18–24 män	1 029	3 561

Källa: AMS.

Arbetsförmedlingen räknar med att cirka 2 % av arbetskraften har svårt att finna varaktig sysselsättning. Under 2008 förutser de en uppgång i denna grupp. Det handlar främst om personer med enbart grundskoleutbildning, utomeuropeiskt födda med högst gymnasieutbildning, funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga och arbetslösa personer mellan 55 och 64 år.

Hittills har regeringens politik varit verkningslös när det gäller att få tillbaka dem som står längst ifrån arbetsmarknaden i arbete. Antalet långtidsarbetslösa ungdomar är i dag många fler än vid regeringsskiftet 2006 (se tabell ovan). Trots den goda konjunkturen har socialbidragen i hälften av landets kommuner ökat 2007. Orättvisor är inte lösningen på Sveriges problem.

Fel! Okänt namn på

Tabell 1.2. Procentuell förändring av utbetalda bistånd till biståndsmottagare som inte är flyktingar. Jämförelse i fasta priser mellan fjärde kvartalet 2006 och fjärde kvartalet 2007.

		Antal kommuner	Andel kommuner
Ökning		136	47
	>30	22	8
	21–30	18	6
	11–20	27	9
	1–10	69	24
Oförändrat	0	4	1
Minskning		150	52
	1–10	78	27
	11–20	44	15
	21–30	17	6
	>30	11	4
Totalt		290	100

Källa: Socialstyrelsen, Ekonomiskt bistånd kvartal 1–4, år 2007.

Parallellt med att långtidsarbetslösheten biter sig fast och avmattningen gör sig kännbar så är rekryteringsbehoven fortfarande stora på många håll. En branschvis genomgång visar att arbetskraftsbristen gör sig påmind inom nästan alla yrkesgrupper. Störst är bristen inom byggnads- och anläggningsverksamhet, industri och tillverkning, teknik och data, hälso- och sjukvården samt inom läraryrken.

Tabell 1.3. Brist på arbetskraft inom yrkesområden år 2008

Byggnads- och anläggningsverksamhet	Stor brist flertalet yrken
Industri och tillverkning	Stor brist kvalificerade yrken, i övrigt god tillgång
Teknik och data	Stor brist flertalet yrken
Ekonomi och administration	Små rekryteringsproblem
Försäljning	Små rekryteringsproblem
Service och restaurang	Små rekryteringsproblem
Transport	Brist några yrken, i övrigt balans
Hälso- och sjukvård	Stor brist vissa yrken, i övrigt balans
Lärare	Stor brist några yrken, i övrigt god tillgång
Jord- och skogsbruk	Brist enstaka yrken, i övrigt balans

Källa: Arbetsförmedlingen, Var finns jobben år 2008?, URA 2008:2.

Fel! Okänt namn på

Tabell 1.4. Bristyrken i hela eller delar av landet. Rangordnade efter högst bristindex

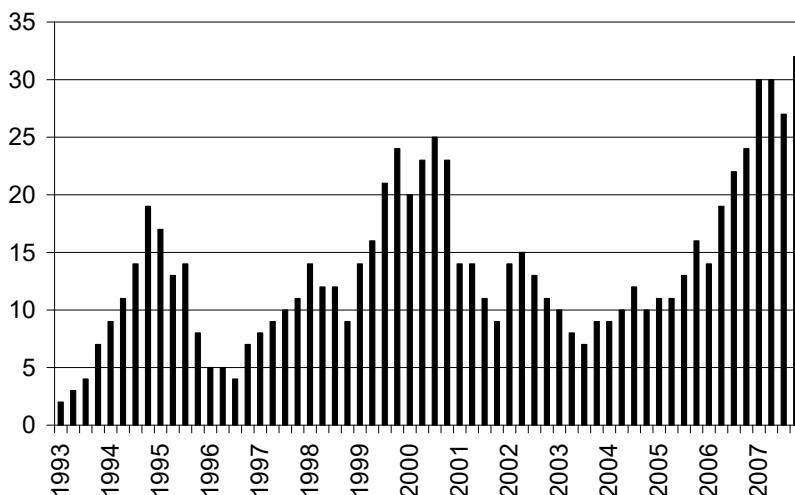
CNC-operatörer	Murare	Verktysmakare
VVS-montörer	Plattsättare	Revisorer
Lastbilmekaniker	Elingenjörer och eltekniker	Barnsjuksköterskor
Läkare	Sjuksköterskor, psykiatrisk vård	Elmontörer
Betongarbetare	Maskiningenjörer och maskintekniker	Barnmorskor
Byggnadsplåtslagare		Telefonförsäljare
Förskollärare	Bilmekaniker	Civilingenjörer, elektronik och
Byggnadsingenjörer och byggnadstekniker	Gymnasielärare i yrkesämnen	teleteknik
	Verkstadsmekaniker	Maskinbefäl, fartyg
Träarbetare	Geriatrisksjuksköterskor	Fartygsbefäl
Installationselektriker	Röntgensjuksköterskor	Lokförare
Civilingenjörer, bygg och anläggning	Redovisningsekonomer	Målare
Svetsare	Golvläggare	Kockar/kokerskor
Kranförare	Maskinreparatörer	Tunnplåtslagare exkl.
Anläggningsmaskinförare	Civilingenjörer, maskin	byggnadsplåtslagare
VVS-ingenjörer	Smeder	Sjuksköterskor, medicin/kirurgi
Lastbilsförare	Lackerare	(grundutbildade)
Programmerare	Distriktssköterskor	Styr- och reglermekaniker
Systemerare, systemutvecklare	Anläggningsarbetare	
Akutsjuksköterskor	Civilingenjörer, elkraft	
Operationssjuksköterskor	Specialpedagoger	

Källa: Arbetsförmedlingen, Var finns jobben år 2008?, URA 2008:2.

Arbetskraftsbristen är inte isolerad till storstäderna eller andra geografiska områden – utan är spridd över hela landet. Behoven av olika yrken varierar – och också huruvida dessa behov föreligger inom privat eller offentlig sektor. Under det senaste året har antalet yrken för vilka mer än hälften av landets län redovisar brist nästan fördubblats från 23 till 43.

Svenskt Näringsliv har uppskattat att det skedde 90 000 misslyckade rekryteringsförsök under andra halvåret 2007. Huvudanledningen är att de arbetssökande antingen inte har rätt erfarenhet eller rätt utbildning. Samtidigt har regeringen skurit ned i alla former av vidareutbildning – oavsett om huvudmannen för utbildningen har varit kommunerna, högskolor och universitet eller Arbetsförmedlingen. Det föreligger ett tydligt behov av mer yrkesinriktad utbildning, vilket vi föreslår i denna motion, se kapitel 2.

Diagram 1.12. Andel (procent) företag inom tillverkningsindustrin som uppger att det råder brist på yrkesarbetare, kvartalsdata

Källa: Konjunkturinstitutet, Konjunkturbarometern Företag, Tillverkningsindustrin.

Inom tillverkningsindustrin är behovet av yrkesarbetare den högsta på 18 år. Enligt Småföretagarbarometern räknar även de mindre företagen med brist på arbetskraft. Över 36 % uppger att de har tackat nej till beställningar på grund av att de inte har fått tag i kompetent personal. Småföretagarna har i synnerhet svårt att få tag i personal inom byggindustrin, elektronikindustrin och tillverkningsindustrin.

Arbetsmarknadsutbildningen kommer inte heller att ge något nämnvärt tillskott av utbildade inom bristyrkena i år. Anledningen är att volymen av arbetsmarknadsutbildning har reducerats markant jämfört med perioden före det senaste riksdagsvalet. Regeringen har prioriterat ned denna insats, samtidigt som man inte kompensert med andra utbildningsalternativ.

Den tudelade ekonomin leder till att tilltron till arbetsmarknaden försvagas. Enligt en enkät från Skop trodde svenska folket i mars att arbetslösheten skulle börja öka för första gången på fyra år.

I detta läge behövs det insatser för att lösa arbetskraftsbristen, få fart på ekonomin och öka framtidstron. Annars kan konjunkturedgången fördjupas. En framåtblickande politik hade tagit dessa problem på allvar tidigare – och satsat ytterligare på yrkesinriktad utbildning på alla nivåer.

2 Investera i fler jobb

Under den senaste tiden har vi sett allt mer oroande signaler när det gäller utvecklingen på arbetsmarknaden. I regeringens vårproposition justeras prognoserna för sysselsättningen ned och arbetslösheten upp.

Trots denna avmattning föreslår regeringen inga konkreta åtgärder för fler jobb. Tvärtom är regeringens vårbudget kliniskt ren från investeringar. 2008

Fel! Okänt namn på

riskerar att bli ett förlorat år. Det enda nya som den borgerliga regeringen lyfter fram är ett tredje steg i förvärvsavdraget – trots att vi inte har sett några positiva effekter på arbetsmarknaden av de två första stegen, vare sig när det gäller den generella sysselsättningsnivån eller långtidsarbetslösheten.

Men det finns möjlighet att agera. Med konkreta investeringar kan tudelningen på arbetsmarknaden minska: företagens kompetensbehov mötas, långtidsarbetslösheten bekämpas – inte minst bland ungdomar – och strategiska investeringar i framtidens jobb göras.

Därför vill vi omgående tillsätta en kompetenskommission, investera i fler och växande företag, jobb åt unga, bristutbildning och fler jobb åt nyanlända flyktingar.

Redan i tilläggsbudgeten för 2008 föreslår vi följande satsningar:

(mkr)	TB2008
Kompetenskommission – 7 000 utbildningsplatser	380
Fler och växande företag	210
Jobb åt unga	300
Bristutbildning – 3 000 utbildningsplatser	250
Fler jobb åt nyanlända flyktingar	60
Öka konkurrensen	10
Total satsning 2008	1 210

Dessa satsningar i tilläggsbudgeten för 2008 finansieras med en lägre budgeteringsmarginal än regeringen har. För 2008 är budgeteringsmarginalen i vårt alternativ 36,4 miljarder kronor – jämfört med regeringens på 37,6 miljarder kronor.

2.1 Kompetenskommission med 1 miljard mot arbetskraftsbrist

Sveriges ekonomi befinner sig just nu i ett avgörande läge. Brist på rätt kompetens gör att sysselsättningsutvecklingen bromsar in något och att konjunkturavmattningen förstärks. Svenskt Näringsliv har beräknat att de misslyckade rekryteringsförsöken under förra året uppgick till 90 000, och huvudanledningen är brist på arbetskraft med rätt utbildning och rätt erfarenhet. Samtidigt har regeringen dragit ned på alla former av utbildning som riktar sig till människor som vill komplettera sin utbildning efter gymnasiet: vuxenutbildningen, bristutbildningen och högskolan.

Den här bristen på rätt utbildad arbetskraft går att motverka. En del av lösningen är att i högre utsträckning styra de reguljära utbildningssatsningarna mot bristyrken. Det vill vi socialdemokrater göra, och vi presenterar i denna motion skarpa förslag på hur detta ska uppnås på sikt. Men det krävs också nytänkande och kreativa lösningar för att möta de omedelbara behoven. Näringsliv, stat och kommun måste agera gemensamt.

Vi föreslår att en kompetenskommission ska tillsättas för att lösa den akuta arbetskraftsbristen 2008 och 2009. Kommissionen ska få 1,1 miljard kronor

2009. Redan i tilläggsbudgeten för 2008 avsätter vi socialdemokrater 380 miljoner kronor.

Kommissionen ska, i kontakt med branschföreträdare, snabbt kartlägga bristkompetens såväl nationellt som för varje län och region. Därefter ska Kompetenskommissionen ha mandat att köpa yrkesutbildningar från kommuner, högskolor, privata utbildningsföretag och andra utbildningsanordnare. Utbildningarna ska vara yrkesinriktade och ha en nära koppling till arbetslivet. De ska omfatta såväl gymnasial och eftergymnasialnivå som högskolenivå. Utbildningarna ska kunna starta successivt från hösten 2008. Kommissionen ska också få i uppdrag att analysera vad som kan göras för att öka söktrycket till utbildningar som bedöms som strategiska för näringsliv och offentlig sektor, men som i dag har svårt att fylla sina utbildningsplatser.

Kommissionen ska bestå av företrädare för näringslivets branschorganisationer, små och stora företag, kommuner, stat och fackföreningar.

Utbildningarna ska främst riktas till dem som står längst ifrån arbetsmarknaden. Den gemensamma nämnaren för dessa är att de har högst grundskoleutbildning eller avbruten gymnasieutbildning¹. Det handlar om ungdomar i 20–25-årsåldern som saknar relevant yrkesutbildning, men också stora grupper i arbete som har låg utbildningsnivå.

Målgruppen för satsningen bör därför vara:

- ? I första hand unga jobbsökande med låg utbildning.
- ? I andra hand andra jobbsökande.
- ? I tredje hand andra som vill investera i utbildning för att bli attraktivare på arbetsmarknaden.

Alla som deltar i kommissionens utbildningar har rätt att söka studiemedel. Har man varit arbetssökande en längre tid ska man ha möjlighet att få rekryteringsstöd på en nivå motsvarande a-kassa för studierna.

Kommissionen ska i sitt arbete pröva följande tre förslag:

1. Yrkesvux

I dag finns alldeles för få platser i vuxenutbildningen för den som vill läsa in eller omskola sig inom gymnasieskolans yrkesprogram. Det innebär att vuxenutbildningen inte har så mycket att erbjuda vare sig för den som hoppade av gymnasiet och vill läsa in yrkesutbildningen eller för den som har gått ett teoretiskt gymnasieprogram, till exempel inom media, och sedan upptäcker att de behöver mer yrkesspecifik utbildning för att få jobb. Därför behövs en generell utbyggnad av vuxenutbildningen inom de yrkesförberedande programmen. Redan nu kan vi därför avisera att vi i höstens budgetmotion kommer att föreslå att hälften av vårt riktade statsbidrag till kommunerna för vuxenutbildning kommer att öronmärkas till yrkesvux.

¹Arbetsförmedlingens budgetunderlag för perioden 2009–2011 s. 10.

Fel! Okänt namn på

Kompetenskommissionen skulle så fort den tillträder kunna gå ut med ett generellt erbjudande till alla kommuner om fler utbildningsplatser i yrkesvux. Detta skulle villkoras med en gemensam ansökan från kommunerna och det lokala näringslivet så att utbildningarnas inriktning och dimensionering överensstämmer med det lokala och regionala näringslivets behov.

I ansökan ska kommunerna också visa hur utbildningen ska utformas i samspel med arbetslivet. Av ansökan bör också framgå hur utbildningen ska kvalitetssäkras så att den motsvarar arbetslivets behov och krav.

Kommissionen bör enligt denna modell kunna starta med 3 000 utbildningsplatser inom den yrkesinriktade vuxenutbildningen redan till hösten 2008 och 4 500 platser 2009.

2. Fler platser i kvalificerad yrkesutbildning (KY)

Utöver att investera i yrkeskomvux bör Kompetenskommissionen pröva möjligheten till en snabb utbyggnad av den kvalificerade yrkesutbildningen (KY) och andra kortare yrkesinriktade utbildningar på eftergymnasial nivå som är nära kopplade till arbetslivet.

Under de senaste åren har det skett en omfattande utbyggnad av den eftergymnasiala yrkesutbildningen, inte minst av den kvalificerade yrkesutbildningen, men även av andra påbyggnadsutbildningar på eftergymnasial nivå och högskolenivå. Det här har varit en bra utveckling. Tyvärr har den stannat av under de senaste åren på grund av den borgerliga regeringens märkliga hantering av den statliga utredning som skulle se över den eftergymnasiala yrkesutbildningens framtid.

Vi socialdemokrater vill bygga ut den eftergymnasiala utbildningen och kommer att presentera ett sådant förslag i höstens budgetmotion. Redan nu vill vi att det ska vara möjligt för Kompetenskommissionen att erbjuda de utbildningsanordnare som finns i dag att ta emot fler studenter inom de områden där det råder dokumenterad arbetskraftsbrist och starta nya utbildningar.

Vi bedömer att Kompetenskommissionen skulle kunna starta med ca 3 000 platser i eftergymnasiala och kortare yrkesinriktade högskoleutbildningar redan från hösten 2008 och 4 500 platser 2009.

3. Fler akademiker i bristyrken

I dag råder det inte bara brist på arbetskraft inom yrken som det går snabbt att utbilda sig till. Det råder också brist inom flera akademikeryrken. Det handlar t.ex. om civilingenjörer, forskollärare och läkare.

Vi socialdemokrater menar att platserna på högskolan i högre utsträckning måste styras efter arbetsmarknadens behov. I höstens budgetmotion avsatte vi 430–750 miljoner kronor mer än regeringen de kommande tre åren till fler högskoleplatser. Vi vill redan nu avisera att merparten av dessa nya platser ska riktas in mot bristyrken, med följande fördelning:

Tabell 2.1. Utbyggnad av högskolan (platser)

	2009	2010	2011
Läkare	100	200	300
Sjuksköterskor	200	400	600
Specialistsjuksköterskor	200	400	600
Biomedicinska analytiker	50	100	200
Civilingenjörer	300	600	1 000
Högskoleingenjörer	300	600	1 000
Förskollärare	50	150	250
Specialpedagoger och lärare	50	150	250
Övriga platser – varav ca 1 000 till Kompetenskommissionen	2 435	1 818	1 838
Total utbyggnad	3 685	4 418	6 038

Kompetenskommissionen ska ha möjlighet att köpa in uppdragsutbildning från högskolorna för att möta arbetsmarknadens behov. Kompetenskommissionen skulle kunna pröva den modell som under flera år framgångsrikt har tillämpats för att utbilda obehöriga lärare i skolan (särskild lärarutbildning, SÄL). Då svarade staten för utbildningskostnaden, medan lärarnas arbetsgivare svarade för lönekostnaden. Utbildningen köptes in av några utvalda högskolor och skedde på deltid eller halvtid och kombinerades med arbete.

På motsvarande sätt skulle arbetsgivare inom näringsliv och offentlig sektor snabbt kunna täcka kompetensbrister och få den arbetskraft de behöver. Samtidigt har både den anställde och arbetsgivaren nytta av att den anställde fortfarande arbetar i verksamheten. Inte minst för mindre företag som har få högskoleutbildade kan detta vara ett aktivt och bra instrument för att tillgodose kompetensbehov. Det här skulle t.ex. kunna vara ett attraktivt alternativ för kommuner och företag som vill vidareutbilda barnskötare till förskollärare.

Kommissionen skulle redan till hösten kunna fördela ca 1 000 platser till några utvalda högskolor inom utbildningar där det råder brist på arbetskraft. Arbetsgivare ansöker och får del av utbildningen om de uppfyller motprestationen att stå för lönekostnaden under utbildningstiden motsvarande halvtidsstudier.

4 Kompetenskommission med 10 000 utbildningsplatser

Kompetenskommissionen får 380 miljoner kronor att förfoga över redan i tilläggsbudgeten för 2008. Det räcker till att redan hösten 2008 dra i gång motsvarande 3 000 yrkesinriktade platser i vuxenutbildningen, 3 000 platser i KY-utbildning och andra eftergymnasiala kortare yrkesutbildningar och 1 000 högskoleplatser 2008. För 2009 får kommissionen 1,1 miljard kronor. Det räcker till motsvarande 10 000 utbildningsplatser, se tabell nästa sida.

Fel! Okänt namn på

Tabell 2.2. Kompetenskommission (mkr)

	TB2008	2009
Yrkesvux <i>3 000 platser ht 2008, 4 500 platser 2009</i>	128	383
Kvalificerad yrkesutbildning (KY) m.m. <i>3 000 platser ht 2008, 4 500 platser 2009</i>	165	495
Uppdragsutbildningar på högskolan <i>1 000 platser ht 2008</i>	37	75
Rekryteringsbidrag	40	115
Övrigt inkl administration för kommissionen	10	32
Totalt	380	1 100

Kompetenskommissionen är ett nytt sätt att bedriva jobbpolitik. När kommissionens arbete är avslutat vill vi därför noga utvärdera denna insats. Den tidigare arbetsmarknadspolitiken behöver förnyas och utvecklas. Om kommissionens arbete blir lyckat vill vi utveckla denna modell för att bygga broar mellan arbetsmarknadens behov och arbetsökande genom utbildningsinsatser inom det reguljära utbildningssystemet.

2.2 Investera i bristutbildning – 3 000 fler platser

Den borgerliga regeringen är nu i full färd med att montera ned den tidigare arbetsmarknadspolitiken. Allt ska bort – oavsett resultat. Vi menar att jobbpolitiken behöver förnyas och utvecklas, och vårt jobbrådslag är i full gång med ett sådant arbete. Men denna utveckling måste ta sin utgångspunkt i forskning och utvärderingar – och inte bedrivs med ideologiska skygglappar.

En del av den tidigare politiken som fungerade väl är den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen, som ger personer som har sökt arbete en längre tid en möjlighet att få en yrkesinriktad utbildning. Institutet för Arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) konstaterade nyligen att den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen uppvisar mycket goda resultat². Det gäller i stort sett oavsett vilken grupp av deltagare, typ av kurs och utfall de undersökte, även om lågutbildade och personer som är födda utanför Norden får en större utväxling av de yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningarna än andra.

Trots den stora arbetskraftsbristen och den betydande långtidsarbetslösheten finns det i dag bara 6 200 utbildningsplatser för arbetssökande. Att dessa platser inte räcker till för att ge dem som står längst ifrån arbetsmarknaden utbildning märks tydligt i statistiken för regeringens jobb- och utvecklingsgarantier. Av 8 000 inskrivna i regeringens s.k. jobbgaranti för ungdomar är det endast ca 200 personer som går en arbetsmarknadsutbildning. Bland 36 000 deltagare i regeringens ”jobb- och utvecklingsgaranti” är motsvarande siffra 600.

² Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU). Rapport 2008:1.

Denna utveckling är olycklig. Framför allt för den enskilde som vill jobba men inte får jobb för att han eller hon inte har rätt utbildning. Men också för alla de företag som vill anställa men som inte finner rätt arbetskraft.

Vi socialdemokrater föreslog i höstens budgetmotion att volymerna i arbetsmarknadsutbildningen ska riktas om så att den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen utökas inom det totala antalet utbildningsplatser inom arbetsmarknadspolitiken.

I denna motion föreslör vi också att antalet utbildningsplatser i bristutbildningen utökas med 3 000 platser redan i år, genom att föreslå en satsning på 250 miljoner kronor i tilläggsbudgeten för 2008. För 2009 föreslår vi en fortsatt utbyggnad.

Alla har rätt att vara med och skapa nytt tillsammans med andra och känna sig behövda – oavsett funktionshinder. Enligt Statistiska centralbyrån har var tionde person mellan 16 och 64 år ett funktionshinder som innebär nedsatt arbetsförmåga³. En del av dessa personer behöver ett lönebidrag eller en trygghetsanställning för att kunna delta och bidra i arbetslivet – och därför är denna del av jobbpolitiken viktig. Vi välkomnade i höstas att regeringen gick med på våra förslag om förstärkningar av lönebidrag och kommer att följa utvecklingen på arbetsmarknaden för de funktionshindrade noga.

2.3 Investera i fler och växande företag

Svenska företag möts av en allt hårdare internationell konkurrens. Vi är övertygade om att Sverige inte ska möta denna konkurrens med lägre löner eller försämrade arbetsvillkor. Det som andra länder gör billigare ska vi i Sverige göra bättre.

Den borgerliga regeringens politik med skattesubventioner till branscher som inte klarar sig på egna ben gör Sverige mindre framtidsinriktat. Jobb skapas inte med subventioner utan med investeringar.

Vi socialdemokrater vill investera för att stärka det svenska näringslivet och därmed skapa fler jobb. Nu när den internationella ekonomin mattas av behövs det kloka investeringar för att göra Sverige ännu attraktivare, kreativare och grönare.

³ Statistiska centralbyrån: Funktionshindrades situation på arbetsmarknaden – 4:e kvartalet 2006.

Fel! Okänt namn på

Tabell 2.3. Satsning (mkr)

	TB2008
Attraktiva Sverige	50
<i>varav besöksnäring</i>	25
<i>varav investeringsfrämjande</i>	10
<i>varav exportfrämjande</i>	15
Kreativa Sverige	150
<i>varav småföretagarstipendium</i>	100
<i>varav upplevelseprogram</i>	25
<i>varav forskning för småföretag</i>	25
Gröna Sverige	10
<i>varav miljöteknikexport</i>	10
Totalt	210

Attraktiva Sverige

Utländska investeringar och ett stort internationellt utbyte är en förutsättning för ökad sysselsättning och ekonomisk tillväxt. För ett litet land som Sverige är det särskilt viktigt att ta till vara de fördelar som ökad handel har att erbjuda. Utländska företag skapar nya affärsmöjligheter, öppnar nya marknader och tillför ny kompetens.

Vi i Sverige måste kontinuerligt stärka vår attraktionskraft, t.ex. genom ett omfattande export- och investeringsfrämjande och genom en stark närvaro på viktiga internationella marknader. Regeringens kraftiga nedskärningar av investerings- och exportfrämjandet samt de förestående stängningarna av ITPS kontor innebär på sikt en försvagad svensk konkurrenskraft då utländska investeringar uteblir och viktiga affärer inte blir av.

På samma sätt medför nedläggningen av beskickningar att möjligheten för svenska företag att nå ut till nya marknader försämras. Regeringen har föreslagit en nedläggning av generalkonsulat runt södra Östersjön – i polska Gdansk och tyska Hamburg. Vi motsätter oss detta.

Asiens roll i världsekonomin kommer att växa och ha stor betydelse också för den svenska ekonomin. Många svenska exportföretag har redan i dag en stor del av sin verksamhet förlagd till Asien. Att i detta läge avisera en nedläggning av flera ambassader i Asien är mycket kortsiktigt. Detsamma gäller ambassadnedläggningarna i Afrika där Sverige på olika sätt har en lång historia av engagemang och där den ekonomiska utvecklingen nu tagit fart.

Redan i år vill vi satsa 50 miljoner kronor för att öka statens engagemang för att främja internationella evenemang, utländska besök, internationella investeringar och handel med omvärlden.

Investera i besöksnäringen. Vi vill investera för att marknadsföra Sverige som ett spännande, vackert och tryggt land för utländska turister att besöka.

Marknadsföringsinsatserna av Sverige som turistland ska öka och genomföras i samarbete med svenska lokala och regionala organisationer. Vi vill också locka fler stora internationella evenemang till Sverige, inom allt från idrott till kultur och musik. Vi menar att staten – i samarbete med kommuner,

Fel! Okänt namn på

föreningar och företag – ska ta ett ökat ansvar för att locka evenemang till Sverige. Inom ramen för vår satsning på bristyrken vill vi göra satsningar på yrkesutbildningar som efterfrågas inom besöksnäringen. Tillsammans med besöksnäringen vill vi också ta fram ett branschprogram med gemensamma prioriteringar för att stärka Sverige som turistland. Totalt vill vi avsätta 25 miljoner kronor i tilläggsbudgeten för 2008 för att investera i besöksnäringen, och därefter 50 miljoner kronor per år.

Investera i Sverige. Erfarenhet visar att investeringsfrämjande på avlägsna tillväxtmarknader ger goda resultat. Vi vill attrahera företag och investeringar från växande ekonomiska stormakter som Kina, Indien och Ryssland. Nya investeringskontor ska etableras och investeringsmässor genomföras i nära samarbete med det svenska näringslivet och akademien. Vi vill höja satsningarna med 10 miljoner kronor för detta i tilläggsbudgeten för 2008, och därefter med 15 miljoner kronor per år.

Fler företag som växer ut i världen. Redan under hösten vill vi satsa på exportmässor tillsammans med svenskt näringsliv för att sälja svenska tjänster och varor i växande ekonomier i Afrika och Asien. Exportstödet till småföretagen ska byggas ut. Vi vill ha fler regionala exportrådgivare som verkar nära småföretagen i landets alla län och ger kostnadsfri exportrådgivning. Vi vill också göra en särskild riktad satsning för att utbilda fler exportsäljare för att möta små och medelstora företags behov. Vi vill öka anslagen med 15 miljoner för detta redan i tilläggsbudgeten och därefter med 60 miljoner kronor.

Kreativa Sverige

Den borgerliga regeringen tror att människor blir kreativa genom att de får det sämre. Vi tror att det fungerar precis tvärtom. Trygghet och kreativitet hänger samman.

Sverige behöver ett rikare entreprenörskap. Fler jobb och full sysselsättning förutsätter öppenhet för förändring, för nya företag och nya branscher. Därför behöver Sverige investera i kreativitet. Vi vill uppmuntra entreprenörskap och stärka förnyelsen bland företagen. Dagens små uppfinningsrika företag kan vara morgondagens jättar.

Investera i den kreativa ekonomin. Många nya tjänster och produkter har sin grund i uttryck från konst och kultur. Designens utveckling är intimt förknippad med konstens utveckling. Hela upplevelseindustrin har sin grund i människors längtan efter nya kulturella influenser och upplevelser. Det bör inte råda vattentäta skott mellan kultur och företagande. Vi vill tillsammans med företag och organisationer inom den breda upplevelseindustrin utveckla ett framtidsprogram för kreativa branscher. Utifrån företagens önskemål och prioriteringar ska investeringar göras inom utbildning, forskning, produktutveckling och marknadsföring. Det kan handla om nya professurer inom datorspelsutveckling och måltid, riktade yrkesutbildningar inom design och mode eller insatser för att marknadsföra svensk litteratur och konst utomlands. Möjligheterna är stora. Vi vill satsa 25 miljoner kronor på detta redan i tilläggs-

Fel! Okänt namn på

budgeten i år, och därefter fortsätta satsningen inom ramen för våra branschprogram.

Investera i högproduktiva tjänster. Tjänsteproduktionen blir en allt större del av ekonomin. Även i varuproduktionen blir tjänsteinnehållet en allt viktigare del. Tjänsterna, som t.ex. logistiksystem eller personaladministration, är i de allra flesta fall också branschövergripande. Vi vill ta till vara på tjänstesektorns stora utvecklingspotential och utveckla ett framtidsprogram tillsammans med företag, akademi och fackliga organisationer inom tjänstesektorn. Vi vill ta ett brett grepp över tjänsteproduktion och forskning. Företagens behov och prioriteringar ska vara styrande. Kopplingen mellan näringsliv och akademi ska stärkas. Fokus ska ligga på att öka produktiviteten och förädlingsvärdet. Satsningen ska ske inom ramen för våra branschprogram.

Småföretagarstipendium. Många människor bär på kreativa visioner som de skulle kunna omsätta i nya affärsidéer i nya företag. Men steget att lämna en anställning för att starta ett företag är långt. Tidigare har det funnits ett starta eget-bidrag för jobbsökande, men vi menar att alla ska ha möjlighet att ansöka hos Almi om ett småföretagarstipendium, som ska prövas utifrån den potentiella småföretagarens affärsidé. För detta avsätter vi 100 miljoner kronor redan i tilläggsbudgeten för 2008.

Forskning och utveckling i små och mindre företag. För de stora industriföretagen är det sedan länge naturligt att samverka med forskningssamhället – men i de små företagen och i stora delar av tjänstesektorn är detta långt ifrån lika självklart. För att ge fler småföretag möjlighet att växa genom innovativa varor och tjänster vill vi fördubbla anslaget till Forska och väx, vilket innebär en satsning med 100 miljoner kronor mer per år än regeringen avsätter från 2009 och framåt. Av denna utökade satsning ska huvuddelen riktas till den högproduktiva tjänstesektorn och miljöteknikbranschen. Redan i tilläggsbudgeten vill vi höja anslaget med 25 miljoner kronor.

Trygghetsgaranti för företagare. Vi vill att det ska löna sig att våga. Därför vill vi underlätta övergången från anställning till företagande, inte minst genom att se till att företagare ska ha likvärdiga villkor i trygghetssystemen. Vi vill inrätta en trygghetsgaranti för företagare: företagarens inkomst ska få en större relevans för ersättningen vid sjukdom och villkoren för företagare under ett uppstartsskede behöver ses över. Vi kommer att precisera dessa förslag i höstens budgetmotion.

Gröna Sverige

Klimatförändringarna är här och vi måste agera. Vi behöver investera brett i en omfattande förnyelse av vårt samhälle. Svenska företag kan bli ännu bättre på att använda ny miljövänlig teknik. Den industri som är fast i den gamla tekniken riskerar att halka efter. Ny teknik skapar framtidens jobb. Därför är regeringens passivitet oroande. Den borgerliga energikompromissen har lamslagit i stället för att ge långsiktighet. En blocköverskridande överenskommelse är att föredra och vi ser fram emot en inbjudan från regeringen. En

förutsättning är dock att en ny energiöverenskommelse byggs på verkligheten snarare än på resultaten av den borgerliga partitaktiken inför 2006 års val.

Vi socialdemokrater vill att Sverige ska fortsätta att gå i täten i klimatomställningen. Vi sätter upp målet att de svenska utsläppen av växthusgaser ska vara 40 % lägre 2020 än de var 1990. För att nå detta mål krävs tydliga spelregler, effektiva styrmedel, långsiktiga satsningar på energiforskning och investeringar i ny teknik och grön omställning.

Vi har tidigare lagt förslag i riksdagen på konkreta investeringar för att skynda på omställningen till ett mer hållbart Sverige. I denna motion aviserar vi nya och fortsatta investeringar i ett grönare Sverige och därmed nya och framtidsinriktade jobb.

Vi kommer att återkomma till riksdagen med fler nya förslag på konkreta investeringar för ett hållbart Sverige. Förslag på investeringar kommer att presenteras för att t.ex. förbättra tillgången på riskkapital inom energisektorn, underlätta kommersialiseringen av ny miljöteknik och innovationer samt för att främja energieffektivisering.

Fasa ut kol och olja i industrin (100 miljoner kronor). Fortfarande används betydande mängder kol och olja i industriella processer och uppvärmning av industrilokaler. För att stimulera övergången till miljövänligare energikällor vill vi att staten ska inrätta ett nytt investeringsprogram hos Energimyndigheten, ett program för minskad oljeanvändning inom industrin (PFO). Programmet ska utformas enligt samma modell som det framgångsrika programmet energieffektivisering inom energiintensiv industri (PFE). Genom programmet kan rådgivning och maximalt en tredjedel av företagens investeringskostnader finansieras. Under 2009 kommer vi att avsätta 100 miljoner kronor till PFO.

Klimathandslag med fordonsindustrin. Fordonsindustrin spelar en avgörande roll för svenska jobb, tillväxt och forskning och utveckling. Samtidigt hårdnar konkurrensen och klimatutmaningen ställer allt hårdare krav på tillverkarna. För fortsatt fordonstekniskt spetskunnande inom miljö och säkerhet, nya jobb och ett gemensamt krafttag mot klimatförändringarna vill vi genomföra ett klimathandslag med svensk fordonsindustri. Från statens sida ska det innehålla ett åtagande om att via skatteregler, infrastruktursatsningar och forskning och utveckling öka tillgången till förnybara bränslen. Från fordonsindustrin ska det innehålla ett åtagande om att öka ansträngningarna att utveckla en långsiktigt hållbar fordonsflotta – till exempel genom utveckling av framtidens hybridbilar. Vi föreslår därför att de samfinansierade fordonsforskningsprogrammen får fortsätta 2009 till 2013 och att staten satsar 500 miljoner kronor årligen på dessa program.

Exportera miljöteknik. Det finns en stor potential för ökad svensk miljöteknikexport inom många tillväxtmarknader. Det gäller till exempel EU:s nya medlemsländer och många länder i Asien, framför allt Kina. Vi vill att staten, i samarbete med företagen inom miljötekniksektorn, ska främja svensk miljöteknikexport. Satsningarna bör göras inom bioenergi, vattenrening, uppvärmning och avfallshantering – fyra områden där svenska företag redan ligger i

Fel! Okänt namn på

framkant. Vi vill öka anslaget till Exportrådet med 10 miljoner kronor redan i tilläggsbudgeten för 2008 och därefter med 15 miljoner kronor per år för att främja miljöteknikexport.

Klimatinvesteringsprogram för bioenergi. Klimatinvesteringsprogrammet har varit ett mycket effektivt sätt att minska utsläppen av växthusgaser. Sammantaget kommer utsläppen av koldioxid att minska med 1,5 miljoner ton, enligt de senaste prognoserna. Regeringen har trots detta lagt ned programmet. Vi föreslår i stället att klimatinvesteringsprogrammet ska fortsätta, med fokus på bioenergi – till exempel omhändertagande av spillvärme, distributionsnät för värme och fjärrkyla, lagring av värme och kyla samt teknik för produktion och uppgradering av biogas. Detta är också i enlighet med den parlamentariska klimatberedningens förslag. Vi kommer därför i höstens budget att sätta av 210 miljoner till klimatinvesteringsprogrammet 2009.

Grön energi. Energi- och klimatpolitiken ska vara en motor i omställningen till mer hållbar energiförsörjning och samtidigt ge industrin god tillgång på el till konkurrenskraftiga priser. Det handlar både om hur vi producerar vår energi och hur den används. Till exempel måste elmarknaden fungera bättre. Vi socialdemokrater redovisade i en partimotion i höstas ett antal förslag för att öka konkurrensen på elmarknaden och säkra tillgången på energi. Det handlar om att begränsa samägandet och samregleringen av kärn- och vattenkraftsproduktion, underlätta nya aktörers tillträde till elmarknaden genom effektivare tillståndsprocesser, bättre fungerande elbörs genom en uppdelning i två och ökad tillsyn och konkurrens, och krav på Vattenfall att vara ett föredöme när det gäller att erbjuda långa och konkurrenskraftiga avtal för industrin. Men det räcker inte. Utbyggnaden av elproduktion från förnybara energikällor måste också öka. Vi socialdemokrater kommer att presentera ett nytt program för en snabbare vindkraftsutbyggnad.

Hållbar infrastruktur. Transporterna står för en betydande och växande del av Sveriges utsläpp av växthusgaser. Samtidigt är en väl fungerande infrastruktur avgörande för företagets konkurrenskraft och rörligheten på arbetsmarknaden. Vi socialdemokrater ser stora behov att investera i en hållbar infrastruktur som både svarar mot företagets och de enskildas behov, men som också bidrar till att minska Sveriges utsläpp av växthusgaser. Till skillnad från regeringen som har aviserat att de främst kommer att satsa på att bygga nya vägar kommer vår inriktning på höstens infrastrukturmotion att ha ett tydligt grönt anslag.

En grön miljardsatsning på miljonprogrammen. Vi står inför en mycket omfattande ombyggnad av vårt samhälle. Miljonprogramslägenheterna behöver rustas upp. Vi vill att upprustningen ska ske med den mest moderna och energieffektiva tekniken och att energiförbrukningen ska halveras. För detta måste stat och kommuner ta ett mycket stort ansvar. Med tanke på de omfattande investeringsbehoven vill vi redan nu förbereda miljardsatsningen på miljonprogrammen. Behoven ska kartläggas och alternativa tekniker och metoder inventeras.

Bygg grönt för framtiden. Samtidigt som Sverige har rekordmånga unga vuxna så avskaffar den borgerliga regeringen stödet till nybyggnation av hyreslägenheter. Detta är en orättvis politik som begränsar unga människors rätt till självständighet. Bristen på billiga små hyreslägenheter i våra storstads- och universitetsstäder riskerar dessutom att hämma tillväxten, eftersom rörligheten på arbetsmarknaden försämras. Vi vill göra en särskild investering för att stimulera nybyggnationen av hyresrätter. Nya innovativa och hållbara metoder ska främjas. Bostadsmarknaden behöver rättvisa och förutsägbara villkor – inte marknadshyror.

2.4 Konkurrenskraft Sverige – forskning för näringslivet

Sverige har stora möjligheter till en fortsatt stark ekonomisk utveckling under många år framöver om vi investerar i det som bygger svenska företag starka: kunskap och kompetens. Den borgerliga regeringen har varit påfallande passiv när det gäller samarbetet med näringslivet – inte minst i forskningsfrågorna. Viktiga framtidsbranscher har inte fått några besked om framtidens forskningssatsningar. Två exempel är fordonsindustrin och läkemedelsindustrin.

Jämfört med andra OECD-länder ligger Sverige högt när det gäller investeringar i forskning och utveckling som andel av BNP. Men denna position måste försvaras. Vårt mål är att den offentliga sektorn ska investera en procent av bruttonationalprodukten per år i forskning. I budgetmotionen i höstas avsatte vi två miljarder kronor mer än regeringen till forskning 2008 till 2011.

Till hösten kommer vi socialdemokrater att presentera vår inriktning för forskningspolitiken i en forskningsmotion. Redan nu vill vi avisera att den kommer att innehålla ett nytt forskningsprogram – Konkurrenskraft Sverige.

En miljard till Konkurrenskraft Sverige

Vi socialdemokrater har nyligen presenterat ett brett investeringsprogram inom fordonsforskningen som vi vill genomföra tillsammans med industrin. Nu vill vi tillsammans med andra centrala delar av svenskt näringsliv utforma nya forskningsprogram för ökad konkurrenskraft. Redan till sommaren kommer vi att bjuda in företag för att gemensamt utforma investeringar i forskningen – Konkurrenskraft Sverige.

Branscher som kan vara aktuella för gemensamma forskningsinvesteringar är exempelvis läkemedels- och bioteknikbranschen, vindkraftsindustrin och tjänstesektorn. Vi erbjuder totalt en miljard kronor till forskningsprogrammen under förutsättning att näringslivet investerar minst lika mycket. Näringslivets behov ska vara styrande för prioriteringarna. Men vi ställer också tydliga krav:

- ? Investeringarna ska främja forskning som håller internationell världsklass, grundforskning såväl som tillämpad forskning.

Fel! Okänt namn på

- ? Investeringarna ska ha en tydlig profil av kommersialisering och innovationer, småföretagens möjligheter att använda forskningsresultaten ska särskilt uppmärksammas.
- ? Investeringarna ska främja erfarenhets- och kunskapsutbyte mellan näringsliv och akademi, exempelvis genom gemensamma doktorandprogram.
- ? Investeringarna ska särskilt främja tjänstesektorns behov av relevant forskning. Satsningar på exempelvis tjänsteforskningsinstitut kan vara aktuella.

Totalt vill vi investera en miljard kronor i det nya forskningsprogrammet för näringslivet – Konkurrenskraft Sverige.

2.5 Investera i jobb åt unga

Under de närmaste åren kommer rekordmånga ungdomar att lämna gymnasieskola och högskola för att söka sig in på arbetsmarknaden. Under 2006 och år 2007 var det många unga som snabbt etablerade sig på arbetsmarknaden på grund av en urstark konjunktur. Men nu när arbetsmarknaden är på väg in i en fas med avmattning riskerar denna positiva utveckling att stanna av.

Vi vet att många unga med brister i sin utbildning även under högkonjunktur har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Under den borgerliga regeringen har antalet ungdomar mellan 18 och 24 år som varit arbetslösa i minst sex månader ökat från 1 662 till 5 963. Ungdomsarbetslösheten har därmed mer än trefaldigats mitt under en brinnande högkonjunktur.

Grunden för jobb för unga är fullgjord utbildning med hög kvalitet. Här finns inga genvägar. Vi menar att det finns omfattande investeringsbehov för ökad kvalitet, mer kunskap och bättre uppföljning i såväl gymnasiet som i högskolan. Satsningar måste till för att knyta utbildning och näringsliv närmare varandra. Förbättringar måste också ske inom studievägledningen. Se kapitel 3.

Men utöver stora investeringsbehov i den reguljära utbildningen är det uppenbart att det också behövs särskilda investeringar för unga kvinnor och män som har svårt eller kan förväntas få det svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. I dag saknar ca 50 000 ungdomar i åldern 20–24 år fullbordad gymnasieutbildning.

Totalt vill vi genomföra följande satsningar redan den 1 juli i år:

Tabell 2.4. Jobb åt unga

(mkr)	TB2008
Avstampsutbildningar	100
Förstajobbet	100
Sommarjobb	100
Totalt	300

Lös problemet med långtidsarbetslösheten bland ungdomar

Regeringens ungdomsåtgärder är misslyckade. Arbetsförmedlingens utvärdering visar att endast en av tio får stanna hos arbetsgivaren när nystartsjobbet tar slut. Regeringens egen analys i vårpropositionen visar att undanträngningseffekten för nystartsjobben är 70 %. Inte heller regeringens varierande arbetsgivaravgifter för olika ålderskategorier skapar jobb – utan bara mer krångel för småföretagen. Dessutom är det en märklig subventionering av begränsade delar av näringslivet.

Möjligheterna för ungdomar utan fullständig gymnasieutbildning att skaffa sig gymnasiekompetens eller annan yrkesinriktad kompetens har kraftigt försämrats i takt med att vuxenutbildning, praktikplatser och utbildningsvikariat rustats ned eller helt avskaffats. Vi föreslår därför en rad investeringar på utbildningsområdet, t.ex. fler studieplatser inom vuxenutbildningen.

Men för att lösa problemet med långtidsarbetslösheten bland ungdomar krävs också särskilda insatser:

Individuell handlingsplan dag ett. När ungdomar kommer till Arbetsförmedlingen ska de få hjälp redan den första dagen med att upprätta en individuell handlingsplan. De ungdomar som redan då bedöms ha svårt att finna ett arbete ska inom en månad erbjudas och förväntas påbörja utbildning och/eller praktik.

Avstampsutbildningar. Ungdomar mellan 19 och 25 år som har varit arbetslösa i mer än tre månader ska få möjlighet att förbättra sin kompetens med kvalificerade avstampsutbildningar. Utbildningen ska maximalt pågå i sex månader och riktas mot bristyrken. De ska inte kräva några förkunskaper. Vi vill investera 100 miljoner kronor i detta i tilläggsbudgeten för 2008 och 350 miljoner kronor 2009.

Förstajobbet. Arbetsgivare som anställer en ung person som har varit arbetssökande en längre tid ska få ett skatteavdrag för Förstajobbet. Till skillnad från nystartsjobben ska kostnaden för arbetsgivare vara betydligt lägre – ca 50 % av lönekostnaden – men samtidigt är målgruppen mindre, vilket gör stödet effektivare. Vi vill satsa 100 miljoner kronor till detta i tilläggsbudgeten för 2008.

Introjobb som dörröppnare till arbetsmarknaden

I dag är det inte bara svårt för ungdomar med bristfälligt utbildning att finna sitt första jobb. Det kan också vara svårt för många unga med generella utbildningar från både gymnasiet och högskolan. Parallellt med att arbetsgivare efterfrågar allt mer yrkesspecifika färdigheter har utbildningssystemet utvecklats i motsatt riktning – mot generella kunskaper. Det innebär att mer färdigutbildning måste ske i arbetslivet.

I många branscher finns redan en sådan tradition, särskilt i många LO-yrken. Samtidigt har långt fler yrken krav på yrkesspecifika färdigheter. För en arbetsgivare är det lättare att anställa någon äldre som redan har jobbat inom samma bransch och kan yrket än att investera i utbildning för någon yngre som vilken dag som helst kan gå vidare och till ett nytt jobb. Det gör att

Fel! Okänt namn på

riskerna är stora för få arbetsgivare satsar på att anställa unga. Därför behövs gemensamma insatser på detta område.

Vi vill ge en utredare i uppdrag att i samråd med arbetsmarknadens parter utforma en modell för färdigutbildning i arbetslivet, s.k. introjobb.

Sommarjobb

Ett sommarjobb är ofta ungdomars första kontakt med arbetslivet. Genom sommarjobbet får ungdomar lära sig vilka krav som ställs på en arbetsplats, praktiska arbetslivserfarenheter och referenser för sitt framtida jobsökande.

Men det är inte alltid lätt att finna ett sommarjobb. Ofta förutsätter det ett redan upparbetat kontaktnät. Detta betyder att ungdomar med föräldrar som har svag förankring i arbetslivet har sämre möjligheter till sommarjobb än andra ungdomar.

100 miljoner till sommarjobb. Vi vill att alla gymnasieelever ska få möjligheten till ett sommarjobb. Vi vill därför genomföra en riktad stimulans för att få fler kommuner och landsting att redan i sommar anställa gymnasiestudenter och satsar därför 100 miljoner kronor i tilläggsbudgeten för 2008.

2.6 Investera i jobb åt nyanlända

Att som invandrare få ett arbete – med arbetskamrater och nya arbetsuppgifter – är ofta det bästa sättet att lära känna ett nytt land. Vi vill att alla som har kommit till Sverige som flyktingar så snabbt som möjligt ska få börja arbeta. Etableringen för nyanlända måste därför förbättras. Ansvar för flyktingmottagandet måste fördelas mer solidariskt. Sysselsättningen bland invandrade svenskar måste öka kraftigt.

Därför föreslår vi ett fempunktsprogram för snabb introduktion:

1. Ett gemensamt ansvar

Flyktingmottagandet är inte jämnt fördelat över Sverige. Samtidigt som vissa storstadskommuner som Göteborg, Malmö, Stockholm och Södertälje tar emot över tusen flyktingar om året tar andra kommuner inte emot några flyktingar alls. Alla landets kommuner ska vid behov kunna ta emot flyktingar. Vi vill se över lagstiftningen i syfte att tilldela den som har fått uppehållstillstånd en placering i en introduktionskommun under introduktionsperioden. Vi vill också se över lagen om eget boende (EBO).

Länsstyrelsen bör också ges en tydligare samordningsroll för att tillsammans med kommunerna, Arbetsförmedlingen och Migrationsverket upprätta ett kontrakt mellan dessa parter så att integrationsprocessen snabbas upp.

2. Bättre undervisning i svenska

De som flyttar till Sverige är ingen homogen grupp. Vissa flyktingar från utvecklingsländer, inte minst många äldre och kvinnor, har aldrig haft möjligheter att lära sig läsa och skriva i sitt hemland och har behov av mycket stöd

innan de kan påbörja en traditionell kurs i svenska. Andra som kommer till Sverige talar redan flera språk eller har en vana vid akademiska studier. Utbildningen i svenska för invandrare måste anpassas till denna verklighet. Under förra mandatperioden lade vi socialdemokrater fram förslag om förändringar i svenska för invandrare (SFI). Det handlade t.ex. om bättre stöd för dem med sämst förutsättningar.

Nu vill vi gå vidare och komplettera med intensivkurser för dem som har studievana och snabbt vill lära sig svenska. Därför föreslår vi att Södertörns högskola, Malmö högskola och Gävle högskola ska erbjuda intensivkurser i svenska för invandrare med akademisk examen, och vi avsätter 20 miljoner kronor för detta redan i tilläggsbudgeten.

3. Nationell validering för snabbare jobb för nyanlända

Under den förra mandatperioden genomförde vi socialdemokrater en försöksverksamhet med satsningar på kompletteringsutbildning för lärare och jurister och en högre förvaltningsutbildning för personer med utländska examina. Nu vill vi att dessa satsningar ska utvidgas och föreslår att kompletterade utbildningar ska erbjudas på flera områden där det råder brist på arbetskraft, till exempel byggnadsarbetare, förskollärare, lärare och tandläkare. Utbildningarna ska genomföras vid några utvalda högskolor och universitet och yrkesvux. För detta ändamål avsätter vi 30 miljoner kronor i tilläggsbudgeten för 2008.

Vi vill också förbättra valideringen av utländska examina och yrkeskunskaper. I dag användas olika metoder i olika delar av landet. Till exempel är Göteborgs kommun mycket framgångsrik i sitt valideringsarbete. Men det behövs en nationell strategi för validering, och det brådskar. Vi vill därför redan i tilläggsbudgeten för 2008 avsätta 10 miljoner kronor för att sätta i gång detta arbete.

Flyktingar söker sig ofta till kommuner där de har släktingar, vänner eller andra landsmän. Samtidigt finns det många andra kommuner med arbetskraftsbrist och vikande invånarantal. Södertälje och Gnosjö har visat vägen för hur detta kan hanteras. Flyktingars kompetens ska kartläggas tydligare och matchas med företag med behov av arbetskraft. Vi vill utveckla den modellen. Staten ska i samarbete med kommuner och näringsliv tydligare kartlägga behov och kompetens för att matcha ihop dem.

4. En rättvis ersättning för flyktingmottagande

I dag uppgår de statliga schablonersättningarna till kommunerna för flyktingmottagande till ett visst belopp för vuxna, barn och äldre. Samtidigt är kostnaderna för flyktingmottagande inte på något sätt lika. En flykting som är utbildad tandläkare behöver mindre stöd och hjälp för att få ett arbete än en flykting som aldrig ens har lärt sig läsa och skriva på sitt eget språk. Vi socialdemokrater vill därför se över de statliga schablonersättningarna så att de bättre avspeglar kommunernas kostnader.

Fel! Okänt namn nå

5. Solidaritetsbonus

För att stödja de kommuner som under de senaste åren har tagit en stor del av ansvaret i flyktingpolitiken vill vi utreda en modell för att kunna införa en solidaritetsbonus. Den innebär att de kommuner som har tagit emot flest flyktingar i förhållande till sin kommuns befolkningsstorlek får en högre schablonersättning vid flyktingmottagande än andra kommuner.

2.7 Öka konkurrensen

Utvecklingen av konsumentprisindexet har under de senaste fem månaderna överstigit 3 %. Inflationen i Sverige har inte varit så hög sedan 1993. I mars var inflationen hela 3,4 %. Den ökande inflationen drivs av flera samverkande faktorer, så som t.ex. ökande bostadskostnader, höjda internationella matpriser och internationell oro. Därtill har Riksbanken konstaterat att regeringens expansiva finanspolitik har drivit upp inflationen⁴.

Det finns tecken som tyder på att Sverige riskerar ett fortsatt inflationsstryck i ekonomin trots att vi nu - enligt regeringens bedömning - går in i en period med ekonomisk avmattning och ökande arbetslöshet. Ett fortsatt relativt högt inflationsstryck riskerar att hålla uppe räntorna och därmed kyla av svensk ekonomi under en period av ekonomisk avmattning.

Hög inflation kan få stora negativa effekter på den reala ekonomin. Inflation tenderar att resultera i missallokeringar och skapa omfattande förmögensomfördelningar i samhället. Vi menar att det därför finns anledning att överväga riktade insatser för att pressa tillbaka inflationen. En bred palett av insatser bör kunna komma i fråga.

Främja handel och utbyte med hela världen

Ett samhälle bygger på ett kontrakt mellan människor – solidaritet. Utan detta samhällskontrakt bryts samhället isär och ersätts av stridande särintressen. Exemplet på vad som händer när särintressen tillåts styra förskräcker. Det är uppenbart att exempelvis amerikansk och europeisk ekonomi bär stora kostnader på grund av att smala intressen inom industrin och jordbruket genom lobbying har fått igenom krav på handelshinder. I Europa har kött och kläder blivit dyrare på grund av kvoter, tullar och importstopp. Vi menar att den borgerliga regeringen bör öka sitt engagemang i de viktiga handelsfrågorna och agera mer kraftfullt mot den protektionism som är frekvent förekommande inom EU-samarbetet. Regeringen bör också föra Sveriges talan mer offensivt när det gäller de grundläggande mänskliga rättigheterna i arbetslivet.

Vi vill kombinera engagemanget i handelsfrågorna med omfattande nyinvesteringar i export- och investeringsfrämjandet och med riktade satsningar

⁴ Riksbankens penningpolitiska rapport, juni 2007.

för att främja import till Sverige. Vi vill ge Kommerskollegium ett ökat uppdrag att utveckla och utöka arbetet inom ramen för konceptet *Open Trade Gate Sweden*, där företag från utvecklingsländer som vill sälja sina varor på den svenska marknaden får råd och stöd att ta sig in på denna. Genom ökad import från utvecklingsländer bidrar vi till rättvisan i världen samtidigt som svenska konsumenter får ett bredare utbud och lägre priser.

Ett starkt och därmed ansvarstagande fack

Svenska löntagare har under ett årtionde fått kraftiga reallöneförbättringar. Grunden för detta har varit en välfungerande och ansvarstagande lönebildning. För att arbetsmarknadens parter ska fortsätta kunna ta ett stort ansvar krävs starka parter. Vi ser med stor oro på att den fackliga organiseringsgraden nu sjunker under trycket av den borgerliga regeringens kraftiga försämringar av arbetslöshetsförsäkringen. Ett försvagat fack riskerar att bli räddhågset, protektionistiskt och inte klara att upprätthålla ansvaret för en fungerande lönebildning. I höstens budgetmotion föreslog vi att egenavgifterna till arbetslöshetsförsäkringen ska sänkas kraftigt och ersättningen höjas så att de flesta får ut 80 procent av sin tidigare inkomst.

Ökad konkurrens och tuffare tag mot karteller

Vi vill att konkurrenspolitiken ska vara till nytta för konsumenterna och märkas i vardagen och i plånboken. Detta kräver effektiva konkurrensregler och myndigheter med muskler som kan motverka karteller och andra allvarliga konkurrensbegränsningar. Kartellsamverkan som driver upp priserna för konsumenterna är mycket allvarligt och måste beivras. Under de senaste åren har Konkurrensverket i domstol drivit fall om kartellsamverkan mellan t.ex. bensinbolag. Vi vill därför redan i tilläggsbudgeten för 2008 öka resurserna till Konkurrensverket med 10 miljoner kronor.

Vi vill också skärpa konkurrensen och prispressen på fjärrvärmemarknaden. Det är inte hållbart att monopolföretag ska kunna sätta vilket pris som helst. Vi vill att en prisprövning av fjärrvärmepriiset införs. Detta skulle inte bara ge rättvisare priser utan också på sikt säkra fjärrvärmeutbyggnaden.

Bolag med statligt ägande kan vara ett verktyg för att pressa priserna i Sverige. Bolåneföretaget SBAB har varit mycket framgångsrikt i att pressa lånekostnaderna. Vi avvisar den borgerliga regeringens ideologiskt betingade utförsäljning av statliga företag och vill omedelbart avbryta försäljningen av SBAB. SBAB ska fortsätta att vara en pigg uppstickare som pressar kostnaderna för konsumenternas bolån och bidrar till att förbättra villkoren för småspararna genom konkurrenskraftiga erbjudanden inom sparandet.

Fel! Okänt namn

3 Investera i välfärden

Grunden för den generella välfärden är en förskola, skola, vård och omsorg med hög kvalitet. Tillsammans med väl fungerande trygghetsförsäkringar ges människor möjligheten att växa och utvecklas.

Men ovissheten hos människor ökar och klyftorna mellan människor växer. Stressen kring vad som händer den dagen man drabbas av sjukdom eller arbetslöshet ökar. De som har råd ges möjlighet att köpa sig före i vårdkön, men vad kommer att finnas kvar till den som inte har samma ekonomiska resurser? Att bra vård, skola och omsorg ska fördelas efter behov byts ut till förmån för plånbokens tjocklek.

Den borgerliga regeringen har pratat om förskola, skola, vård och omsorg, men de konkreta satsningarna har varit få och små. I stället för investeringar i välfärden har regeringen prioriterat skattesänkningar till de mest förmögna.

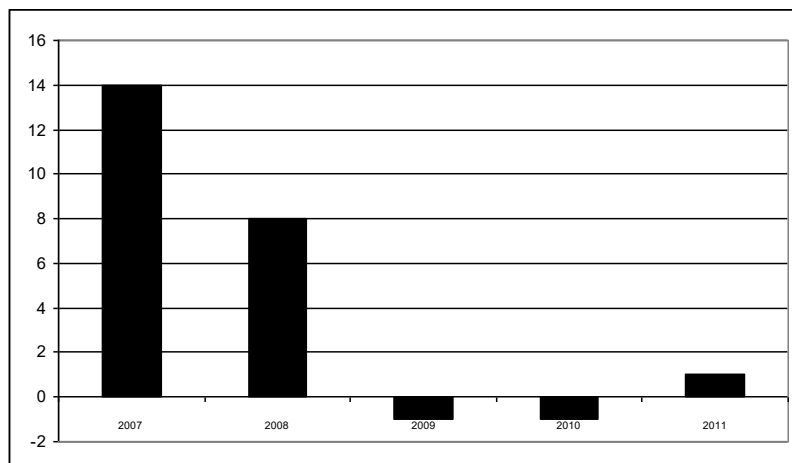
Regeringen har fattat ett flertal beslut som ökar bidragskostnaderna för kommunerna och som därmed tar resurser från förskola, skola, vård och omsorg. Det handlar om försämringar i socialförsäkringarna och arbetslöshetsförsäkringen. Enligt Socialstyrelsen hade hälften av landets kommuner ökade kostnader för försörjningsstöd under 2007. I år införs också vårdnadsbidraget som inte finansieras av staten, vilket tvingar kommunerna att betala det med nedskärningar i förskolan.

Kommunsektorns ekonomi är starkt kopplad till utvecklingen av antalet arbetade timmar. Enligt regeringens prognos minskar antalet arbetade timmar under år 2009 med 0,8 % och arbetslösheten ökar. Samtidigt utvecklas lönerna enligt regeringens prognos snabbare i kommunerna än i övriga ekonomin. Konsekvensen är en kraftigt försämrad ekonomi för kommunerna och landstingen.

Under 2007 och 2008 uppvisar kommunsektorn ett resultat om 14 respektive 8 miljarder kronor. Enligt regeringens prognoser kommer kommunsektorn att under 2009 och 2010 att uppvisa underskott. Därmed står vi inför en situation där den grundläggande välfärden sätts under tryck att spara.

Då drygt hälften av kommunernas verksamhet är lönekostnader innebär sparbetning nästan alltid mindre personal. Det i sin tur betyder större barngrupper i förskolan, inga extraresurser i skolan, längre köer i vården och att personalen ges mindre tid med de äldre i omsorgen.

Diagram 3.1. Kommunernas resultat före extraordinära poster

Källa: 2008 års ekonomiska vårproposition.

En hög kvalitet i den välfärd som är tillgänglig för alla är ett viktigt fördelningspolitiskt instrument. Alla bidrar till välfärden efter förmåga och får del av den efter behov. Men för att det ska fungera måste välfärden hålla tillräckligt hög kvalitet och motsvara medborgarnas önskemål och behov. Annars kan de som har råd känna sig tvingade att betala för privata lösningar inom förskola, skola, vård, omsorg och teckna privata trygghetsförsäkringar. Resultatet blir dyrare välfärd för alla och sämre välfärd för dem som inte har råd att köpa privata lösningar. En sådan utveckling förlorar vi alla på.

Nu när vi är i en situation där kommunsektorn står inför besparingar bör staten investera i att stärka kvaliteten i välfärden. Vår uppfattning är att jobben och välfärden ska prioriteras framför sänkta skatter.

Trygghetsförsäkringar som ger reell kompensation vid exempelvis sjukdom, arbetslöshet eller föräldraledighet är en viktig del av välfärden. De får inte missbrukas och de måste utformas på ett sätt så att de stödjer arbetslinjen. Regeringens nedskärningar och ”utsorteringsgaranti” har dock bara lett till sämre försäkringar och därmed sämre välfärd.

I budgetmotionen för 2008 föreslog vi socialdemokrater att ersättningen i sjukpenning och föräldrapenning skulle höjas till 80 % och att taket i sjukpenningen skulle höjas till tio prisbasbelopp. Vi föreslog även att arbetslöshetsförsäkringen skulle förbättras så att de allra flesta får ut 80 % av sin tidigare inkomst. Genom att kombinera trygga försäkringar med investeringar i utbildning och kompetens stärks välfärden för alla – samtidigt som vi skapar förutsättningar för en dynamisk ekonomisk utveckling.

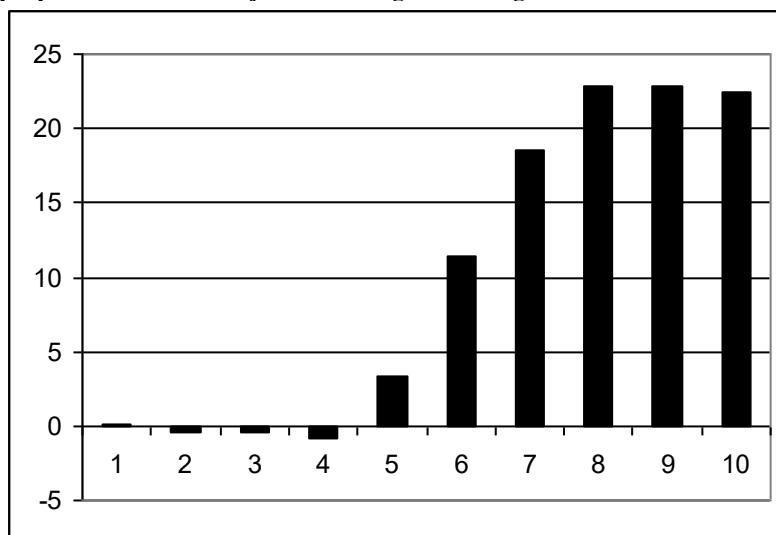
3.1 Regeringens politik har lett till ökade orättvisor

Regeringens politik har lett till ökade klyftor. Skillnaderna har vidgats mellan dem som tjänar mycket och dem som tjänar lite, mellan män och kvinnor, mellan stad och landsbygd.

Fel! Okänt namn på

I höstens budgetproposition lade regeringen fram förslag som vidgade klyftorna ytterligare. De tre rikaste tiondelarna av befolkningen fick nästan 70 % av alla inkomstförstärkningar, medan de fyra tiondelarna med lägst inkomster fick försämrade villkor eller oförändrade villkor. Detta trots att budgetpropositionen var underfinansierad.

Diagram 3.2. Förändrad nettoinkomst per decil av förslagen i budgetpropositionen för 2008 jämfört med gällande regler år 2008

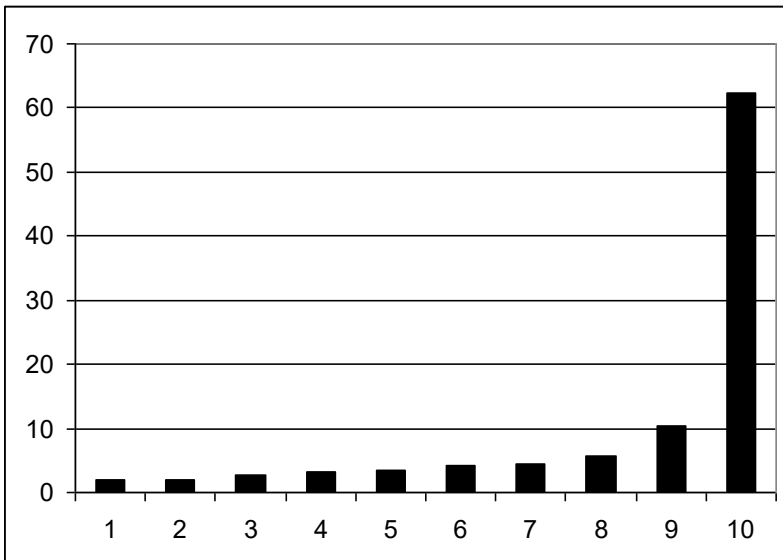
Källa: Riksdagens utredningstjänst.

Orättvisorna förstärks för varje nytt steg den borgerliga regeringen tar. Sänkta skatter framför starkt välfärd innebär att personer med låga inkomster får det jämförelsevis sämre eftersom de inte har råd att bekosta sin egen välfärd. Sammantaget räknar den borgerliga regeringen med att sänka skatterna med nästan 100 miljarder kronor under mandatperioden – resurser som i stället hade kunnat investeras i jobb och välfärd.

Finansieringen av skattesänkningarna leder till ytterligare orättvisor. Deltidarbetslösa, sjuka, föräldrar och heltidsarbetslösa har alla fått försämringar sedan valet 2006.

Slutligen innebär skattesänkningarna i sig att orättvisorna stärks. Fastighetsskatten har lagts om så att de som äger de mest värdefulla villorna fått skattesänkningar på tiotusentals kronor medan andra fått höjda skatter på sitt boende. Ett av de mer orättvisa förslagen var avskaffandet av förmögenhetsskatten. Det innebär att den rikaste tiondelen av befolkningen får sänkt skatt med nästan 4 miljarder kronor. Det är mer än övriga 90 % av befolkningen får tillsammans. Enligt SCB får knappt 200 personer en skattesänkning på mer än en miljon kronor.

Diagram 3.3. Effekter av avskaffad förmögenhetsskatt – på decilgrupper
Procent av den totala inkomstförändringen för befolkningen indelad i deciler

Källa: Riksdagens utredningstjänst.

2008 års ekonomiska vårproposition innehåller inga konkreta förslag, och därför går det inte att göra någon fördelningsanalys av den. Men regeringen har aviserat att den ska fortsätta att genomföra stora skattesänkningar. Det riskerar att ytterligare undergräva välfärden och därmed rättvisan. Vi socialdemokrater prioriterar investeringar i jobb och välfärd före sänkt skatt.

3.2 Svensk förskola ett föredöme

Svensk förskola betraktas internationellt som ett föredöme. Den har uppmärksamats i OECD och i en rad internationella jämförelser för dess höga kvalitet. Till skillnad från många andra länder står förskolan i Sverige för långt mer än bara barnpassning. En stor andel högskoleutbildad personal och en strukturerad pedagogisk verksamhet som utgår från en nationell läroplan har gjort förskolan till ett första steg i det livslånga lärandet som garanterar att alla barn oavsett föräldrars utbildningsbakgrund får rätt till de nödvändiga grunderna för kunskapsinhämtandet.

En kvalitativt bra förskola som är väl utbyggd över hela landet har också aktivt bidragit till sysselsättning och tillväxt. Tillsammans med en bra föräldraförsäkring är förskolan kanske det viktigaste skälet till att andelen sysselsatta kvinnor i Sverige är bland de högsta i världen. Det är ingen tillfällighet att ekonomer runtom i världen lyfter fram den svenska förskolan som modell för länder som brottas med svåra demografiska utmaningar.

En förskola som tidigt rustar barnen med goda kunskaper och lägger grunden för en bra skolstart är en väl använd investering för framtiden samtidigt som den möjliggör för båda föräldrarna att kombinera föräldraskap och arbete. För detta har det funnits en bred majoritet i svensk riksdag och bland forskare och ekonomer. Samtidigt måste förskolan utgå från barnens perspek-

Fel! Okänt namn på

tiv och ha leken som grund. Barnen ska trivas, utvecklas socialt och ha roligt under de timmar de går i förskolan.

Vårnadsbidrag och borgerlig barnomsorgspeng ett hot mot förskolan

Mot den bakgrunden är det ytterst anmärkningsvärt att regeringen nu planerar reformer som kommer att urholka kvaliteten i förskolan och som på sikt kommer att riskera den svenska modellen med en väl fungerande förskola och hög sysselsättning.

Första steget i regeringens ”nya” förskolepolitik är redan taget med förslaget om vårdnadsbidrag. Sveriges Kommuner och Landsting har beräknat att det kommer att kosta kommunsektorn 3 miljarder kronor.

Nästa steg är införandet av en barnomsorgspeng. Om förslaget till barnomsorgspeng bara var en fråga om att föräldrar ska kunna få välja mellan olika förskolor – men där alla hade samma höga kvalitet – är det givetvis varken revolutionerande eller nytt. Det finns redan i dag stor frihet för föräldrar att välja så länge de bor i kommuner som vill satsa på förskolan. Men det regeringen aviserar är något annat. Alla föräldrar ska få en ersättning motsvarande en barnomsorgsplats som föräldrarna fritt ska kunna använda till all typ av barnpassning. Regeringen skriver uttryckligen att bidraget ska kunna användas till ”flerfamiljsystem” och för att ”skapa egna barnomsorgslösningar.” I det regeringen hittills aviserat saknas helt krav på kvalitet i verksamheten, såsom utbildad personal eller att verksamheten ska följa den nationella läroplanen för att få del av bidraget. Det finns inte heller några krav på att verksamheten ska ske på svenska.

Ett sådant system riskerar att förändra förutsättningarna för förskolan. Det gäller säkerligen främst förskoleverksamhet i områden med många föräldrar med låga inkomster där ett ekonomiskt bidrag att själv ordna ”egna barnomsorgslösningar” kan bli ett incitament att ta sina barn från en förskola med bra kvalitet.

Vidare har regeringen ökat byråkratin inom förskolorna genom att se till att förskolorna ska bidra i kontrollen av de så kallade VAB-dagarna (vård av sjukt barn). Personalen ska sitta och fylla i intyg i stället för att ta hand om barnen i förskolan.

Regeringens prioriteringar på skattesänkningar urholkar också förskolan. Den socialdemokratiska regeringen gav under 2005 och 2006 ett riktat statsbidrag till kommunerna för att kunna öka personaltätheten i förskolan. Enligt en rapport från Skolverket fungerade satsningen väl – nästan alla kommuner använde bidraget till att öka personaltätheten och storleken på barngrupperna minskade. Den borgerliga regeringen avbröt satsningen 2007, ett år tidigare än beräknat, och 2 miljarder kronor överfördes från öronmärkning för personaltäthet till det allmänna utjämningsbidraget till kommunerna. Skolverket visar nu i sin senaste statistik för 2007 att regeringens åtgärd att dra bort statsbidraget omedelbart ledde till att den positiva utvecklingen avbröts. Efter det att den socialdemokratiska satsningen upphörde skedde ett tydligt trend-

brott, och antalet barn per årsarbetare ökade från 5,1 till 5,2. Det motsvarar ungefär 1 600 heltidstjänster i förskolan för hela landet.

Kvalitetsprogram för svensk förskola

Den borgerliga regeringens försvagning av den svenska förskolan är ett steg på fel väg. Ska vi i Sverige kunna behålla vår position som världsledande inom förskolans område krävs att vi är beredda att investera i kvalitet och pedagogiskt innehåll i förskolan.

Vi föreslår därför ett kvalitetsprogram för förskolan i sju punkter:

1. Fler högskoleutbildade förskollärare

Svensk förskola har i dag välutbildad personal. Den senaste rapporten från Skolverket visar att över 52 % av årsarbetarna är förskollärare med pedagogisk högskoleexamen och att 43 % har en barnskötartutbildning. 5 % saknar utbildning.

Trots dessa relativt goda resultat finns oroande tecken. Många kommuner har svårt att rekrytera förskollärare och de enskilda förskolorna har klart lägre utbildningsnivå än de kommunala förskolorna. Därför krävs ytterligare insatser.

Vi föreslår en utökad dimensionering av utbildningar på lärarhögskolor som särskilt profilerat sig med inriktning mot förskollärare. Det är viktigt att den gemensamma lärarutbildningen har en tydlig ingång för förskollärare.

Vi anser också att högre krav måste ställas på de enskilda förskolorna att rekrytera utbildad personal. Det bör vara ett kvalitetskrav som förutsättning för att få del av offentliga bidrag. Dessutom kan det behövas särskilda fortbildningsinsatser riktade till de förskolor där personalen har lägst utbildningsnivå. Ett sätt som kan bli framgångsrikt för att få fler att ta examen som förskollärare är att erbjuda goda möjligheter för barnskötare att gå utbildningen. Därför måste också högskolor bättre kunna validera barnskötarens reella kompetens vid antagning och upplägg av utbildningen. Barnskötare ska också få möjlighet till allmän vidareutbildning och kompetensförstärkning.

2. Satsning på personalens pedagogiska kompetens

Vi vill ha pedagogisk utveckling för personalen och att det s.k. läraryftet också ska omfatta förskolans personal. Det är orimligt att, som regeringen nu gör, negativt skilja ut förskollärare från andra lärargrupper och inte ge dem samma möjlighet till den fortbildning som är så nödvändig för verksamhetens kvalitet. Det är en helt orimlig negativ markering av regeringen som tyder på bristande insikt om personalens betydelse för den pedagogiska utvecklingen i förskolan.

Det är också viktigt att personalen får utbildning för att möta särskilda behov som en del barn har. Det kan exempelvis handla om psykiska funktionshinder, allergiproblem eller dylikt.

Fel! Okänt namn nå

3. Stärk förskolans kunskapsuppdrag

Vi är övertygade om att förskolan och de tidiga åren i grundskolan är nyckeln till kommande skolframgångar. En förskola som ger trygg omsorg och som sätter barnens lärande och utveckling i centrum kommer tidigt att upptäcka barn som har svårigheter och kan ge det stöd som behövs redan före skolstart. Vi vill att förskola och grundskola ska vara en del av en gemensam skola men med olika arbetssätt och olika yrkesgrupper som samverkar och lär av varandra. Samtidigt måste förskolan utgå från barnen och bygga på leken som grund.

Vi vill stärka förskolans kunskapsuppdrag för att ge alla barn en mer jämlik skolstart. Det ska finnas personal med utbildning och kompetens i barns språkutveckling vid alla förskolor och under hela förskoletiden. Inte minst har det stor betydelse för barn med invandrabakgrund. Därför vill vi göra avstämningar av barns språkutveckling för att skapa förutsättningar för att sätta in extra insatser för de barn som har de största behoven.

Vi vill ta till vara barns nyfikenhet och lust att lära redan i förskolan. Barn som har intresse och mognad att lära sig läsa och skriva redan i förskolan ska ha rätt och möjlighet att göra det under ledning av utbildade pedagoger. Vi vill också öppna upp för att ge förskolebarnen en möjlighet utifrån lust och intresse att få pröva på ett främmande språk. Språklärare från grundskolan ska kunna gå in också i förskolan och tillsammans med förskollärarna ge grunderna i ytterligare ett språk utöver svenskan.

Vi vill att samverkan och samarbetet mellan personalen i förskolan och skolan stärks. Det bör vara lika naturligt för förskollärare att arbeta i skolan som för grundskollärare att ha heltidstjänst eller en del av sin tjänst i förskolan.

4. Kvalitetssäkra all förskoleverksamhet

Vi vill kvalitetssäkra all förskoleverksamhet oavsett form och huvudman och skapa garantier för att verksamheten följer läroplanen och har utbildad personal. Vi avvisar bestämt ett system med barnomsorgspong utan kvalitetskrav eftersom det riskerar att fler barn börjar skolan utan de nödvändiga grunderna för kunskapsinhämtande. Vi föreslår en särskild kvalitetslag för förskolan som garanterar att all förskoleverksamhet lever upp till kvalitetskraven för att få del av offentliga bidrag.

All förskoleverksamhet som finansieras med offentliga medel måste uppfylla vissa grundläggande kvalitetskrav. Det handlar om att all verksamhet måste ha utbildad personal. Därutöver måste all verksamhet följa den nationella läroplanen och all verksamhet ska varje år redovisa hur man arbetar för att nå kvalitet och måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen. All verksamhet ska också kvalitetsgranskas och om man inte uppfyller kraven ska verksamheten inte få del av de offentliga medlen.

Vi tycker inte heller att det är orimligt att det bland kvalitetskraven finns miniminormer för gruppstorlekar och personaltäthet samt kriterier som omfattar områden som service, tillgänglighet, inflytande från föräldrar och kompetensutveckling för personalen.

Vi välkomnar en valfrihet för föräldrar att välja olika förskolor, men föräldrarna måste kunna känna trygghet att alla förskolor oavsett val har samma grundläggande kvalitetskrav. Vidare ska demokratiska organ ha inflytande över var, när och hur många förskolor som etableras.

Ett sådant beslut skulle göra det klart att förskolans resurser inte kommer att kunna användas för ren barnpassning av närmaste granne eller av helt utbildad personal. Det skulle skapa trygghet bland all förskolepersonal och bland alla dem som nu är oroliga för att den svenska förskolan som byggts upp under årtionden i bred politisk enighet raseras.

Sveriges riksdag bör redan nu ställa sig bakom denna inriktning och tillkännage det för regeringen.

5. Allmän förskola för 3-åringar

Förskolan är samhällets första instans i det organiserade livslånga lärandet, och vår långsiktiga målsättning är att den ska vara avgiftsfri. Därför föreslår vi allmän förskola för alla 3-åringar, avgiftsfritt tre timmar per dag från 2009. Det är en reform som motsvarar det som den socialdemokratiska regeringen genomfört för 4–5-åringar. Vi vill dock betona att detta inte får tas till intäkt för att klyva förskolan i en pedagogiskt strukturerad förskola för 3-åringar och äldre och en förskola med lägre ambitioner för de yngre. Det finns en uppenbar risk att regeringens förslag om vårdnadsbidrag för dem under 3 år är en väg mot en klyvning av förskolan. Detta vore djupt olyckligt. Lärande och kunskapsutveckling sker successivt från de tidiga åren, och även de minsta barnen har behov av utbildad personal och väl strukturerad pedagogisk verksamhet.

6. Mer personal i förskolan

Förskolan är grunden för det livslånga lärandet. Barnen tar där ofta sina första steg i att lära sig läsa och räkna och de tränar sin sociala förmåga. Ju mer personal det finns i förskolan, desto större blir stödet till det enskilda barnet och förmågan att senare göra bra ifrån sig i grundskolan ökar.

För att hjälpa barnen till en bättre skolstart kommer vi socialdemokrater i budgetmotionen för 2009 att föreslå att förskolan får fler anställda. Denna satsning på fler anställda i förskolan ska påbörjas där behoven är som störst.

Redan i dag kan vi dock identifiera att det finns ett stort behov av fler utbildade förskollärare. I socialdemokraternas förslag för fler jobb finns därför en särskild satsning på att bygga ut förskollärarytbildningen med 50 platser 2008, 150 platser 2009 och 250 platser 2010.

7. Barnomsorg på obekvämt arbetstid

Barnomsorg är en förutsättning för yrkesarbetande föräldrar. Familjepolitiken syftar till att stödja föräldrar och familjer i olika sammanhang och konstellationer. Eftersom alla familjer inte består av två föräldrar som arbetar dagtid på vardagar är det viktigt att kommunerna ger möjlighet till en trygg och fungerande omsorg, även om föräldrarnas arbetstider är förlagda till sena kvällar,

Fel! Okänt namn på

helger eller nätter. Alltfler arbetar på obekvämlig arbetstid. Därmed ökar också behovet av tillgång till barnomsorg på kvällar, nätter och helger. Ett alltmer föränderligt arbetsliv måste möta de behov som föräldrar har för att få ihop vardagen med arbete och barn. Vi vill därför se över möjligheterna att öka tillgången på barnomsorg på kvällar, helger och nätter.

3.3 Investera i en bättre skola

En politik som syftar till att skapa jobb och utveckla välfärden måste ha fokus på hela skolsystemet. Utgångsläget är gott. Vi har en relativt jämn och hög utbildningsnivå. Ambitionen är självklart att stärka den positionen ytterligare. Det kräver långsiktiga investeringar och en målmedveten strategi som omfattar hela utbildningssystemet. God utbildning är den punkt varifrån arbetslinjen utgår.

Investera i kunskap

Alla barn och ungdomar ska nå skolans kunskapsmål och få utvecklas så långt som möjligt efter sina förutsättningar och i gemenskap med andra.

Innehållet i grundskolan behöver förnyas så att kunskaper, förmågor och arbetssätt bättre motsvarar morgondagens behov. Skolans viktigaste uppdrag är att ge alla elever gedigna kunskaper och utveckla elevernas förmåga att tänka självständigt som en stabil grund för ett livslångt lärande.

Ska en modern skola lyckas med sitt uppdrag måste den fånga lusten till lärande och utmana alla barn och unga att vilja utvecklas maximalt efter sin förmåga.

Vi vill sätta tydligt fokus på framgångsfaktorer som ger dokumenterat resultat. Det handlar om att sätta tydliga mål som systematiskt följs upp. Det nationella mål- och uppföljningssystemet för grundskolan behöver förbättras, samtidigt som den individuella uppföljningen av varje elevs resultat stärks. Skolor som inte lever upp till målen ska arbeta systematiskt för att förbättra resultaten.

Tidiga insatser under de första skolåren är centrala. Varje enskild elevs kunskapsutveckling måste systematiskt följas upp och utvärderas från första årskurs så att brister upptäcks i tid. Resurser och insatser måste sättas in omedelbart om något barn riskerar att hamna efter.

Det kräver också att resurser styrs till de elever och skolor som har sämst förutsättningar. Lika chanser kräver olika resurser. Skillnader i skolresultat mellan olika skolor och olika elevgrupper måste ligga till grund för målmedvetna och handfasta insatser. Målet måste vara tydligt, ingen elev ska lämna grundskolan utan att ha nått målen.

Tydliga mål

Tydliga och mätbara mål. Läroplan och kursplan ska bli en helhet med färre och tydligare mätbara mål för att underlätta kunskapsuppföljning och nå en större likvärdighet.

Kontrakt för utveckling. De individuella utvecklingsplanerna ska utvecklas till ett verkligt kontrakt mellan skolan, eleven och hemmet. Med den individuella utvärderingen som grund ska skolan skriftligen precisera vilka insatser som görs för att stödja elevens kunskapsutveckling, och eleven och hemmet ska tydliggöra vilka insatser de avser att göra för att ta sin del av det gemensamma ansvaret.

Kvalitetssäkrad utvärdering. Varje elevs kunskapsinhämtning ska systematiskt utvärderas med hjälp av nationellt kvalitetssäkrade prov och tester i läsning, matematik och engelska i de tidiga åldrarna.

Resurser efter behov

Fördela efter behov. Inför nationellt styrande regler som garanterar att resurserna i alla kommuner fördelas efter behov så att elever som går i skolor med sämre förutsättningar ges lika chans att nå målen.

Ett gemensamt skolsystem. Alla skolor oavsett huvudman ska tillhöra vårt gemensamma nationella svenska skolsystem. Alla skolor ska ha samma rättigheter och skyldigheter. Alla skolor ska verka under samma skollag och följa samma nationella läroplan, kursplan och betygssystem. Friskolesystemet måste reformeras.

Nationella jämförelser. Det ska finnas ett nationellt system för jämförelser mellan skolor som är öppet och tillgängligt för alla elever och föräldrar. Informationen ska innehålla jämförelsetal som är enhetliga för alla skolor och alla kommuner som grund för elevers och föräldrars val av skola.

Investera i en modern gymnasieskola

Dagens ungdomar har stora förhoppningar om sitt framtida yrkesliv. De drömmer om att få utvecklande och intressanta jobb där de får möjligheter till självförverkligande samtidigt som de bidrar till helheten.

Vi vill ge alla unga de bästa förutsättningarna för att erövra livet efter skolan. Men tyvärr krockar ibland drömmen om yrkeslivet med verklighetens arbetsliv. Många ungdomar har svårt att bilda sig en uppfattning om huruvida utbildnings- och yrkesval leder fram till deras mål. Matchningen mellan de ungas önskemål och arbetsmarknadens behov måste förbättras.

Gymnasieskolan ska ge breda kunskaper så att den varken stänger dörrar till att gå vidare yrkesmässigt eller till studier senare i livet. Dagens gymnasieskola måste förändras så att den bättre svarar mot arbetsmarknadens behov. En yrkesutbildning ska vara utformad så att den leder till jobb. Det är viktigt både för elevens motivation och arbetsmarknadens funktion. Kvaliteten och resultaten måste bli bättre, inte minst i de yrkesinriktade utbildningarna. Vi vill skapa nationella och regionala programråd tillsammans med parterna på arbetsmarknaden inom respektive bransch så att utbildningen motsvarar den moderna arbetsmarknadens behov.

Regeringen planerar att sänka ambitionerna för de yrkesinriktade gymnasieutbildningarna genom sänkta kunskapskrav i kärnämnen. Det är fel väg att gå. Fler, inte färre, behöver kunskaper för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden.

Fel! Okänt namn på

Om de yrkesinriktade gymnasieutbildningarna inte längre ger högskolebehörighet hindras en undersköterska från att gå en kurs i omvårdnad, en barnskötare att gå en kvällskurs om barns utveckling och en industriarbetare från att fortbilda sig på högskolan. Det försvagar deras möjligheter att höja sin kompetens och behålla sin anställningsbarhet. Dessutom försvagar det deras position på arbetsmarknaden. Näringslivet vill ha anställda med tillräckliga kunskaper även i teoretiska ämnen.

Dagens gymnasieskola står inför helt andra utmaningar än vad som gällde för bara några årtionden sedan. I dag krävs en gymnasieutbildning för att få ett jobb och för att klara sig i ett alltmer komplicerat och kunskapsintensivt samhälle. Gymnasieskolan måste, på ett helt annat sätt än vad som sker i dag, samverka med företag, arbetsliv och högre utbildning för att höja kvaliteten. Särskilda insatser och längre tid behövs för de elever som riskerar att inte klara en fullständig gymnasieutbildning. Skräddarsydda program krävs för dem som har mycket stora kunskapsluckor.

Vi är också övertygade om att det krävs ett mer effektivt system för att styra dimensionering och etablering av gymnasieutbildningar. Dagens system har en rad brister. Kommunerna är i många fall för små för att kunna erbjuda tillräcklig kvalitet och bredd, inte minst inom yrkesutbildningen, och utbudet motsvarar inte alltid arbetsmarknadens behov. Inom vissa områden finns en kraftig överetablering medan andra områden och regioner har brist på rätt utbildad arbetskraft. Sammantaget leder detta till att de totala resurserna som samhället satsar på gymnasieskolan inte utnyttjas maximalt. Mycket talar för att bristerna i dagens system kommer att bli än mer tydliga när de stora ungdomskullarna lämnar gymnasieskolan de kommande åren.

Framtidsinriktat yrkesgymnasium

Nytt innehåll. Staten ska tillsammans med arbetslivet ta ett ökat ansvar för att garantera yrkesutbildningens kvalitet. Det behövs nya timplaner, nya kursplaner och ett nytt innehåll i gymnasieskolan som utformas i nära samverkan med branscherna så att det motsvarar det moderna arbetslivets behov. Yrkesutbildning ska leda till jobb.

Nya program. Det behövs nya program och linjestrukturer med nya utbildningsinriktningar som lockar till sig både killar och tjejer. Det kan exempelvis vara utbildningar som innehåller både vård och teknik eller kombinerar byggande och arkitektur.

Anpassade kärnämnen. Det behövs särskilda kursplaner i svenska, engelska och matematik anpassade för varje yrkesutbildning utifrån arbetslivets krav – det är möjligt utan att sänka kraven, utan att ta bort högskolebehörigheten och utan att skapa återvändsgränder.

Resurser efter behov

Förbättra dimensioneringen. Ett nytt system behövs för att styra dimensionering och etablering av gymnasieutbildning. Politiken och arbetslivet måste ta ett tydligare ansvar för omfattning, resurser, arbetsmarknadsrelevans och kvalitetskriterier för all gymnasieutbildning.

Basår. Dagens IV-program ska ersättas med ett basår i gymnasieskolan motsvarande det som finns i högskolan. Elever som saknar fullständig behörighet ska inom ramen för ett gymnasieprogram kunna skaffa sig den nödvändiga behörigheten och samtidigt påbörja delar av gymnasiestudierna inom det program de är intresserade av.

Jobben i fokus

Programråd. Skapa nationella och regionala programråd tillsammans med parterna på arbetsmarknaden inom respektive bransch så att utbildningen motsvarar den moderna arbetsmarknadens behov.

En modern lärlingsutbildning. Det behövs en ny gymnasial lärlingsutbildning med samma innehåll och mål som de yrkesförberedande programmen men där utbildningen till stor del förläggs på arbetsplatser.

Information om jobb efter utbildning. Förbättra informationen om förutsättningarna att få jobb efter avslutad gymnasieutbildning. Alla grundskoleelever ska ha med sig den kunskapen innan de gör sina val till gymnasiet.

Stärk samarbete mellan gymnasie- och högskola. För att bredda rekryteringen till högskolan ska varje högskola få i uppdrag att samarbeta med gymnasieskolorna i länet.

Investera i långsiktighet

De beslut politikerna fattar i skolfrågor får stor betydelse för våra barns och ungdomars framtid och därmed för Sveriges konkurrenskraft. De människor som arbetar i skolan lägger ofta ned ett oerhört engagemang i sitt arbete. Föräldrar och ideella föreningar lägger ned mycket tid på trygghet och utveckling i skolan.

Vi socialdemokrater har en lång tradition av att sitta i regeringsställning men ändå söka blocköverskridande överenskommelser inom de politikområden som är av störst vikt för medborgarna. Skolan är helt klart ett sådant område.

Skolan ska inte behandlas som en experimentverkstad eller ett inrikespolitiskt slagträ. Elever, lärare och föräldrar förtjänar bättre. En långsiktig blocköverskridande överenskommelse som håller över flera mandatperioder och som stärker Sveriges konkurrenskraft borde stå högt på alla partiers skolpolitiska dagordning.

3.4 Investera i en bättre sjukvård

Svensk sjukvård har länge hållit en hög standard. Men framstegen inom den medicinska forskningen och ökade krav från medborgarna gör att vården ständigt måste utvecklas. Personalen ska vara välutbildad. Vården ska vara öppen för nya forskningsresultat och bidra till utveckling och förbättring. Servicenivån ska vara hög, människor ska känna sig välkomna när de besöker en vårdcentral eller ett sjukhus. Samma höga kvalitetskrav måste gälla för alla offentligt finansierade verksamheter. Tillsynen och kontrollen måste stärkas.

Fel! Okänt namn på

Samtidigt har tillgängligheten inte varit den bästa. Under den socialdemokratiska regeringen påbörjades ett arbete för att korta köerna. Resultaten var positiva. Exempelvis nästan trefaldigades antalet starroperationer och antalet höftledsoperationer ökade med 30 %. Men resultaten har ändå inte varit tillräckliga.

Även om svensk sjukvård generellt sett håller mycket hög nivå så vet vi att det finns stora skillnader mellan olika landsting – men också mellan olika kliniker. En behandling som är standard i ett landsting genomförs inte i ett annat. Även när det gäller kön, klass och etnicitet finns skillnader. Socialstyrelsen rapporterade nyligen att landstingen har gjort en rad insatser de senaste åren för att öka jämställdheten inom vården men att det fortfarande återstår skillnader som behöver förklaras och åtgärdas.

Kvalitet och rättvisa hör ihop. Bra välfärd för några kan inte uppväga att andra får det sämre. Fler läkare på Östermalm hjälper inte invånarna i Järfälla när deras vårdcentral tvingas stänga. Alla medborgare har rätt att ställa samma krav på hög kvalitet i vården utifrån sina behov.

För oss socialdemokrater är det avgörande att välfärden finansieras solidariskt med skattemedel. Det är en förutsättning för att kunna ge bra kvalitet till alla medborgare utifrån skilda behov. Därför säger vi nej till marknadsmodeller där den som har råd ska kunna köpa sig snabbare vård.

Den borgerliga regeringen håller nu på att bryta sönder svensk sjukvård. Idén om att det är medicinska behov som ska styra ersätts till förmån för att den med tjockast plånbok eller bäst kontakter ska få gå före i kön. Några få som har råd tillåts köpa sig förbi kön, även i offentligt finansierad verksamhet. Också barn kommer att delas upp i de som har föräldrar som kan betala och de som inte har råd.

I det borgerligt styrda Stockholm har utvecklingen gått längst: Ett privat barnsjukhus ska öppnas. Det ska ta emot barn till välbeställda föräldrar. Barn som har funktionshinder, en kronisk sjukdom eller är födda för tidigt kommer inte att kunna försäkras. Primärvården förändras så att hänsyn inte längre tas till att olika grupper har olika behov, sjuka och friska får samma peng. Förortsområden med många människor med sämre hälsa kommer att förlora uppemot 40 % av resurserna samtidigt som välbärgade områden får mer. All sjukvård i Södertälje, Salem och Nykvarn ska privatiseras, inklusive akutsjukhuset i Södertälje och all psykiatrisk vård. Samtidigt genomförs också ett fritt s.k. ”vårdval” som i praktiken innebär ökad valfrihet för dem som driver vårdcentraler (de får rätt att välja var vårdcentralerna ska etableras) och mindre valfrihet för dem som bor i områden där vårdcentralerna tvingas lägga ned.

Men privatiseringar och ökade klyftor är inte lösningen på sjukvårdens problem. Vi socialdemokrater vill visa att en mer framtidsinriktad och rättvis sjukvårdspolitik är möjlig. Hög kvalitet, nationell likvärdighet, god tillgänglighet och vård efter behov ska vara vägledande.

Statens insatser inom sjukvården har under lång tid varit inriktade på att ingripa när något gått fel. Socialstyrelsen liksom Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN) tar ställning till och bedömer misstag och felaktigheter. Enskilda läkare och sjuksköterskor kan mista sin legitimation. Det är vik-

tigt att utreda misstag, men minst lika viktigt är att säkerställa att det finns förutsättningar att göra rätt från början. Vi vill därför kvalitetssäkra alla vårdgivare. Vi avser att i budgetmotionen för 2009 föreslå ett nationellt certifieringssystem för vårdgivare inom hälso- och sjukvården. Certifikat ska kunna dras in för vårdgivare som inte håller tillräcklig kvalitet. Samma höga krav ska ställas på offentliga och privata vårdgivare.

Viktiga krav som bör ställas på alla vårdgivare

Sätt patientsäkerheten främst. Säkerställ att alla anställda i vården, privat och offentlig, kan påtala missförhållanden utan att riskera sin anställning. Bara då låter vi patientsäkerheten gå före vinstintresset.

Använd de bästa metoderna. Nationella riktlinjer finns i dag för t.ex. cancervård, hjärt- och kärlsjukdom, diabetes m.m. Vi vill att nationella riktlinjer ska utarbetas för fler områden och att det är dessa metoder som ska användas i hela sjukvården.

Kvalitetsregister och öppna jämförelser. All offentligt finansierad vård ska finnas i kvalitetsregister och öppna jämförelser.

Besked direkt. Vårdgarantin ska följas och patienterna ska enkelt få besked från vården om tidsbokning, remisser, provsvar etc. Patienterna ska informeras om sina rättigheter enligt vårdgarantin och få hjälp till annan vårdgivare om det behövs.

Satsa på den kliniska forskningen. Den högspecialiserade vården ska drivas i offentlig regi för att säkerställa ett nära samarbete med klinisk forskning och utbildning. När universitetssjukhusen förvandlas till "vårdgallerior" riskerar man inte bara att förstöra Sveriges mest avancerade forsknings- och utbildningsmiljöer. Dessutom tudelas den högspecialiserade vården. Vi avser att återkomma i vår forskningsmotion med förslag om hur den kliniska forskningen ska stärkas.

Utveckla ledarskapet inom vården. Investera i ett nationellt program för att utveckla ledarkompetensen inom vården. Sjukvården är en unikt kunskapsintensiv arbetsplats där relationer till människor är en helt central kompetens. Trots detta lider vården av stela hierarkier och outvecklat ledarskap som hämmar personalens möjligheter att göra ett riktigt bra jobb.

Attraktiva arbetsgivare. Kollektivavtal är ett minimikrav som bör ställas på all verksamhet oavsett driftsform. Den offentliga sektorn måste också bli en attraktiv arbetsgivare för att locka till sig ny personal – och för att behålla de som i dag jobbar i välfärden.

3.5 Investera i stöd till psykiskt sjuka

Att bli psykiskt sjuk påverkar inte bara en själv utan också familj och vänner. Det är att bli beroende av vård och omsorg, men också av förståelse och stöd i livets olika skeden. Att få en psykisk sjukdom eller att må psykiskt dåligt är så vanligt att vi alla känner någon som är eller har varit drabbad. Cirka var femte person drabbas av psykisk ohälsa, som t.ex. depressioner eller ångest-

Fel! Okänt namn på

symptom. Allvarlig depression drabbar ca 6 % av befolkningen, ungefär 50 000 personer i Sverige har schizofreni och 2–3 % lider av tvångssyndrom. Psykisk ohälsa är också ett växande problem bland många ungdomar, särskilt bland unga kvinnor. Ändå är det fortfarande en dold sjukdom, något man alltför sällan talar om. Skam, skuld och rädsla präglar mångas uppfattning.

Det finns stora brister när det gäller psykiskt sjukas och funktionshindrades möjlighet till vård, omsorg, boende, rehabilitering och sysselsättning. Detta är inget nytt problem och dessvärre är situationen i jämförbara länder inte mycket bättre. Vi står inför stora utmaningar för att systematiskt höja ambitionsnivån så att värden och stödet vid psykisk sjukdom och psykiska funktionshinder kan jämföras med kroppslig vård och andra funktionshinder.

Den socialdemokratiska regeringen tillsatte en stor psykiatriutredning 2003 som fick uppdraget att se över organisation och resursbehov. Utredningen presenterade sina förslag strax efter valet 2006. Men inte en extra krona har satsats. Regeringen har prioriterat skattesänkningar för de välbeställda och bryter mot sina vallöften om psykiatri.

Vi socialdemokrater anslår 1,4 miljarder kronor mer än regeringen till en mångårig, systematisk satsning för att höja ambitionsnivån och skapa förutsättningar för god vård och ett gott liv för den som drabbas av eller lever med en psykisk sjukdom. En sådan mångårig och systematisk satsning bör bl.a. innehålla följande delar:

Barnens och ungdomarnas psykiska hälsa ska sättas främst

Stärk skolhälsovården. Barn med psykiatriska problem brukar inte vara svåra att upptäcka. Men det krävs mer resurser för att se till att de får hjälp i tid. Genom att stärka skolhälsovården kan barnen få hjälp i tid, och barn- och ungdomspsykiatri (BUP) kan koncentrera sig på barn med mer omfattande behov. Vi vill genomföra en särskild satsning på skolhälsovården.

Individuell bedömning av ungdomar på ungdomshem. Rapporter visar att verksamheterna för ungdomar på ungdomshem (enligt LVU) eller § 12-hem inte fungerar tillfredställande. Därför måste tillsynen förbättras och vi kommer att föreslå mer resurser till länsstyrelserna. Dessutom ska alla ungdomar få en individuell bedömning och om det behövs en behandlingsplan mot psykisk ohälsa och/eller missbruk.

Stöd hela familjen. Psykisk ohälsa påverkar hela familjen. Därför måste den samlade barn- och ungdomshälsan ge förutsättningar för att kunna hjälpa hela familjen.

Åtgärdsplan för barn och ungdomar i kris. Vi vill lagstifta så att alla kommuner instiftar en åtgärdsplan för ungdomar som drabbas av psykiska problem. Ansvarsfördelningen ska vara tydlig så att det inte råder några oklarheter om till vem man ska vända sig och vem som ansvarar för vad.

Bättre individuellt stöd. Varje ung människa med psykisk sjukdom eller funktionshinder ska ha rätt till ett individuellt anpassat stöd för att kunna bli delaktig i arbetslivet – t.ex. genom en coach eller handledare som ser till att de insatser som behövs i form av rehabilitering, utbildning, arbetsträning och behandling blir av och samordnas.

En modern psykiatrisk vård

Snabbare och enklare stöd till psykiskt sjuka. Många som lider av psykisk ohälsa skulle kunna få hjälp om primärvården hade kompetens och resurser att behandla mindre svåra depressioner, ångestillstånd, ätstörningar och liknande. Vi vill systematiskt bygga upp kompetens om psykisk ohälsa i primärvården.

Ta till vara brukarnas erfarenheter. Den som själv är eller har varit sjuk och föremål för psykiatrisk vård har stor kunskap att bidra med för att utveckla vården. Brukar- och patientorganisationerna har en viktig roll i detta. Vi vill stärka deras roll i utvecklandet av vården.

200 nya slutenvårdsplatser och nya sviktplatser. Vårdutbudet räcker i dag inte till för de stora behoven. Vi vill därför bygga ut antalet slutenvårdsplatser med 200 och därtill uppmuntra en ny mellanform – s.k. sviktplatser där man kan få hjälp och stöd under kortare perioder.

Mer resurser till forskning i psykiatri. Kunskapen om psykisk ohälsa och vilka former av behandlingar som fungerar är eftersatt. Inom ramen för höstens forskningsmotion kommer vi att öka resurserna till forskning inom psykiatrin.

Fler jobb

1 000 jobb till personer med psykiska funktionshinder. Personer med psykiskt funktionshinder är svagt representerade på arbetsmarknaden. Vi vill att 500 OSA-platser ska vikas direkt för personer med psykiskt funktionshinder och vi vill dessutom ha 500 trygghetsanställningar för personer med allvarligare psykiska funktionshinder.

3.6 Investera i erfarenhet

Sverige behöver en ny syn på äldre. Fler äldre betyder mer erfarenhet. Det är en tillgång som Sverige inte har råd att slarva bort. Ingen ska behöva känna oro för att åldras och så småningom bli beroende av vård och omsorg. Vår utgångspunkt är att Sverige tjänar på att finansiera framtidens vård och omsorg gemensamt över skattsedeln.

Erfarenhet ska tillvaratas. Sverige blir starkare om vi blir bättre på att tillvarata äldres erfarenhet. I dag slösas äldres kunskap alltför ofta bort. Vi vill inrätta en erfarenhetsdelegation som ska arbeta med att förändra attityden till äldre på arbetsmarknaden, så att erfarenhet tas till vara och fler kan jobba länge utan att slitas ut. Det behövs också tuffare tag mot diskriminering av äldre. Lagstiftningen mot diskriminering bör ses över och omfatta fler områden än arbetslivet.

Kvaliteten i omsorgen ska stärkas. Grunden för en god omsorg med hög kvalitet är engagerad och kunnig personal. Det behövs investeringar i fast och heltidsanställd personal. Vi vill satsa på kompetensutveckling för äldreomsorgens personal och låta erfarna anställda utbildas till mentorer för yngre. Det behövs fler distriktssjuksköterskor och undersköterskor, fler sjukgymnas-

Fel! Okänt namn på

ter och arbetsterapeuter. Därför presenterar vi i denna motion en utökning av antalet utbildningsplatser när det gäller sjuksköterskeutbildningen och specialistutbildningen för sjuksköterskor (se avsnittet om Kompetenskommissionen i avsnitt 2).

Valfrihet för äldre ska främjas. Det finns ingen åldersgräns för viljan att forma sitt eget liv. Principen om att var och en bestämmer själv över sin egen vardag måste vara vägledande för all verksamhet för äldre. Ingen ska tvingas att bo kvar hemma. Tillgången på särskilda boenden måste öka. När man behöver hjälp av hemtjänst, äldreomsorg eller vårdcentral bör man få välja mer vad man vill ha hjälp med, hur man vill ha hjälp på vilket språk och i vilken turordning.

Skatten ska sänkas för pensionärer. Den borgerliga regeringen har helt missat en grupp av människor i Sverige – pensionärerna. Trots två års regerande under högkonjunkturen har regeringen inte genomfört några förbättringar för pensionärer. Vi socialdemokrater föreslog redan i höstens budgetmotion en generell skattesänkning för pensionärer på 2 000 kr om året. Därutöver är det viktigt att beakta de sämst ställda pensionärernas villkor.

3.7 Bekämpa skattefusk

Den gemensamma välfärden finansieras ytterst genom att vi betalar skatt. På så sätt är alla – efter förmåga – med och finansierar verksamheter som skola, sjukvård och polis, och trygghetsförsäkringar som arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen.

Skatteverket har uppskattat att det med de skatter vi har i Sverige varje år betalas in ungefär 130 miljarder kronor för lite. Detta beror på slarv, okunnighet och fusk. Om dessa resurser kom samhället till del skulle de kunna användas för att förbättra vår välfärd och stärka vår konkurrenskraft.

Dessutom handlar kampen mot skattefusk också om att skapa rättvisa villkor för företagen. Det är få saker som upplevs så orättvist för företag som att ha blivit utslagna från marknaden av en konkurrent som inte betalar sina skatter och avgifter. Rättvisa regler som följs av alla är viktigt för en fungerande marknadsekonomi.

Regeringen har dock agerat passivt i denna fråga. I stället har de lagt all sin energi på att bekämpa de felaktiga utbetalningarna av förmåner, som uppgår till mindre än en sjättedel av skattebortfallet. Det är förstås viktigt att bekämpa förmånsfusk, men skattefusket får inte ignoreras. Samtidigt vill vi betona Skatteverkets ansvar för att lotsa småföretagare och andra till att enkelt betala in sina skatter. Vi vill ha strängare åtgärder mot medvetet fusk och på andra sätt minska de fel som begås av okunnighet.

Vi socialdemokrater vill genomföra ett flertal åtgärder för att komma till rätta med skattebortfallet:

Redan i tilläggsbudgeten tillför vi 30 miljoner kronor till Skatteverket för att bekämpa fusk och brottslighet och därefter 60 miljoner för 2009. Resurserna ska användas för att anställa kvalificerade utredare som i huvudsak ska rikta in sig på att komma till rätta med stora skatteundrandraganden.

Fel! Okänt namn på

Vi kräver omedelbart agerande från regeringen för att täppa till hålen i bodelagsbeskattningen. En aktuell dom från regeringsrätten innebär att staten riskerar att förlora åtskilliga miljarder per år i uteblivna skatteintäkter. I detta sammanhang bör en skärpning av skatteflyktslagen undersökas.

Gör ekobrott och skattefusk till en viktig punkt på vår agenda under Sveriges år som ordförande i EU. Hantera gemensamma problem som skatteparadis, uppgiftsutlämning från enskilda stater och andra internationella skattefrågor. I dag beräknas 11 300 miljarder dollar vara placerade i skatteparadis. Det finns mycket pengar att hämta på detta håll.

Ta initiativ för att samtliga stater inom EU ska omfattas av sparandedirektivets informationsplikt samt att direktivet även ska gälla för juridiska personer. Sparandedirektivet innebär att privatpersoners ränteinkomster ska beskattas i de länder där personen är bosatt och inte där pengarna är placerade. I dag omfattas dock inte alla länder i EU av informationsutbytet och inte heller alla juridiska personer.

Se till att kassaregister omcertifieras vid ägarbyte för att på så sätt klargöra ansvarsförhållanden vid eventuella felaktigheter. Även kortläsare ska integreras i kassaregistren. Detta för att skydda köparen vid ägarbytet och öka tillförlitligheten i kontrollen.

Utvidga det framgångsrika systemet med personalliggare till att omfatta bygg-, taxi- och tvätteribranscherna för att minska svartarbetet. I samband med detta ska Skatteverket också få möjlighet att göra oannonserade kontroller även i dessa branscher.

Låt arbetsgivare varje månad redovisa den skatt de betalar in för sina anställda per individ, i stället för i en klumpsomma. Det skulle underlätta för Skatteverket att upptäcka om arbetsgivaren betalar in för lite i skatt.

Fel! Okänt namn på

4 Tabellbilaga – tilläggsbudget för 2008

De förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som redovisas i denna motion får följande konsekvenser för tilläggsbudgeten för 2008:

Tilläggsbudget för 2008

Utgiftsområde	Anslag	Avvikelse från regeringens förslag (miljoner kronor)
1	Regeringskansliet	-101
3	Skatteverket	30
4	Polisorganisationen	25
9	Bidrag till hälso- och sjukvård	1
	Bidrag till psykiatri	1,5
10	Försäkringskassan	-6
13	Kommunersättningar vid flyktingmottagande	4
	Avstampsutbildningar	100
	Förstajobbet	100
	Sommarjobb	100
	Bristutbildning, 3 000 platser	250
16	Kompetenskommission	380
	Bättre sfi	20
	Validering etc.	40
20	Sanering och återställning av förorenade områden	50
22	Väghållning och statsbidrag	-120
	Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter	120
24	Konkurrensverket	10
	Exportfrämjande miljöteknik	10
	Exportfrämjande: småföretag m.m.	15
	Investeringsfrämjande: marknadsföra Sverige	10
	Forska och väx	25
	Småföretagarstipendium	100
	Framtidsprogram för kreativ ekonomi	25
	Besöksnäring, inklusive stora evenemang	25
Summa anslagsförändringar i förhållande till regeringens förslag		1 195

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 7 maj 2008

Mona Sahlin (s)

Britt Bohlin Olsson (s)

Kristina Zakrisson (s)

Sven-Erik Österberg (s)

Thomas Östros (s)

Thomas Bodström (s)

Urban Ahlin (s)

Veronica Palm (s)

Margareta Israelsson (s)

Ibrahim Baylan (s)

Tomas Eneroth (s)

Leif Jakobsson (s)

Tone Tingsgård (s)

Berit Andnor (s)

Lars Johansson (s)

Carina Moberg (s)

Anders Karlsson (s)

Ylva Johansson (s)

Marie Granlund (s)

Anders Ygeman (s)

Susanne Eberstein (s)